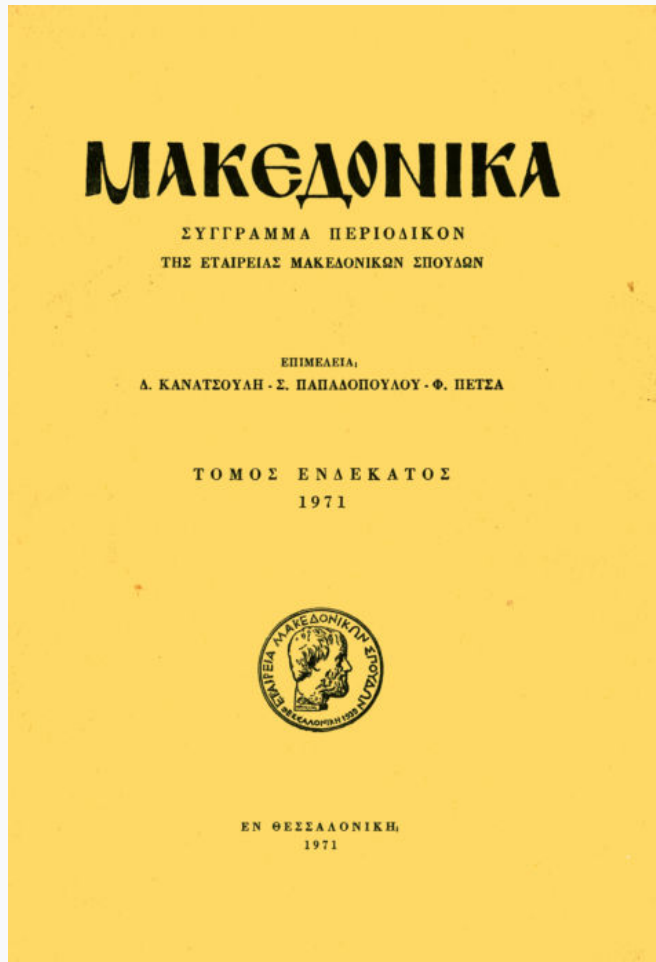

Μακεδονικά

Vol 11, No 1 (1971)

Το μητρώον βαπτίσεων της Καθολικής Εκκλησίας Θεσσαλονίκης (1702-1727)

Yves-Jean Dumon

doi: [10.12681/makedonika.934](https://doi.org/10.12681/makedonika.934)

Copyright © 2014, Yves-Jean Dumon

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Dumon, Y.-J. (1971). Το μητρώον βαπτίσεων της Καθολικής Εκκλησίας Θεσσαλονίκης (1702-1727). *Μακεδονικά*, 11(1), 38–68. <https://doi.org/10.12681/makedonika.934>

ΤΟ ΜΗΤΡΩΟΝ ΒΑΠΤΙΣΕΩΝ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (1702-1727)

Δημοσιεύοντας σήμερα τὸ μητρώον τῶν βαπτίσεων τῆς ἐνορίας τῶν καθολικῶν τῆς Θεσσαλονίκης, τὸ ὁποῖον καλύπτει τὴν χρονικὴν περίοδον ἀπὸ τὸ 1702 ὡς τὸ 1727 καὶ τὸ ὁποῖον τυχαῖα ἤλθε στὰ χέρια μας, ἐλπίζουμε νὰ συμβάλουμε στὶς ἐρευνες γιὰ τὴν γνωριμία τῆς τουρκοκρατούμενης πρωτεύουσας τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Ἡ ἐργασία διαρθρῶνεται ὡς ἑξῆς: Ἀρχικὰ γίνεται μία σύντομη ἀναφορά στὸ χειρόγραφο καὶ μία ἀνακεφαλαίωση τῆς ἱστορικῆς περιόδου ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει. Ἐπειτα δίδουμε τὰ συμπεράσματά μας καὶ στὸ τέλος δημοσιεύουμε ὁλόκληρο τὸ μητρώον.

1. ΤΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ

Τὸ χειρόγραφο ποὺ δημοσιεύουμε σήμερα ἀνήκει στὰ Ἀρχεῖα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης. Στὴν πραγματικότητα πρόκειται γιὰ τρία μικρὰ τετράδια διαστάσεων 19×14,5 ἐκ., τὰ ὁποῖα δέθηκαν κατὰ τὸν 20ὸν αἰῶνα. Τὸ βιβλιαράκι αὐτὸ φέρει ἓνα γενικὸ ἀριθμὸ: XX. Ἐπίσης τὰ τρία ἀνεξάρτητα τετράδια ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ μητρώον τῶν βαπτίσεων γιὰ τὰ ἔτη 1702-1727, πρὸς τὸ μητρώον τῶν κηδεῶν (1702-1729) καὶ πρὸς τὸ μητρώον τῶν γάμων (1702-1748). Δημοσιεύουμε σήμερα τὸ μητρώον τῶν βαπτίσεων καὶ ἐλπίζουμε ὅτι στὸ μέλλον θὰ προχωρήσουμε στὴν ἔκδοσιν καὶ τῶν ἄλλων μητρώων.

Τὸ μητρώον τῶν βαπτίσεων τῆς καθολικῆς ἐνορίας τῆς Θεσσαλονίκης γιὰ τὰ ἔτη 1702-1727 ἀποτελεῖται ἀπὸ 32 ἀριθμημένες σελίδες μὲ ἄλλα δύο φύλλα, τὸ ἓνα ὡς ἐξώφυλλο τοῦ τετραδίου καὶ τὸ ἄλλο ὡς προτελευταῖο φύλλο. Τὸ χαρτὶ εἶναι χονδρὸ, ὅπως ἦταν τότε τὸ κοινὸ χαρτὶ. Ὅλες οἱ πράξεις εἶναι συντεταγμένες σὲ γαλλικὴ γλώσσα, ἐκτὸς ἀπὸ μία φράση καὶ λίγες λέξεις στὴν ἰταλική. Ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῶν ἱερέων πολλὰ εἶναι ἤδη γνωστὰ χάρις στὶς διάφορες μελέτες ποὺ ἔγιναν σχετικὰ μὲ τὴν ἱστορία τῆς τουρκοκρατούμενης Θεσσαλονίκης. Βρίσκουμε π.χ. τὸν πατέρα Braconnier, τὸν πατέρα Tarillon, τὸν πατέρα Pipegi, τὸν πατέρα Gresset κ.ἄ. Καὶ αὐτὸ μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἀναφερθοῦμε στὴν ἰδρυση τῆς καθολικῆς ἐνορίας τῆς Θεσσαλονίκης. Αὐτὸ θὰ βοηθήσῃ ἐπίσης νὰ ἀντιληφθοῦμε πόσο ἐνδιαφέρον εἶναι τὸ μητρώον μας.

2. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΣ

Δὲν γνωρίζουμε ἀκριβῶς σὲ ποιά ἐποχή, μετὰ τὶς σταυροφορίες, οἱ Εὐρωπαῖοι ἐπέστρεψαν στὴν Θεσσαλονίκη¹. Ὅταν ἡ πόλη ἔπεσε στὰ χέρια τοῦ σουλτάνου Μουράτ Β', στὰ 1430, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους ἀναγκάσθηκαν νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη καὶ αὐτὸ ὡς τὴν ὑπογραφή τῶν περιφημῶν «διομολογήσεων» (capitulations), μεταξύ Γαλλίας καὶ Τουρκίας, ἐπὶ βασιλείᾳ τῆς Γαλλίας Φραγκίσκου τοῦ Α'. Τότε βλέπουμε καὶ πάλι μία νέα ἀνθιση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου στὰ διάφορα λιμάνια τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἰδίως στὴ Σμύρνη, Ἀλεξάνδρεια, Κωνσταντινούπολη καὶ Θεσσαλονίκη.

Στὴν πραγματικότητα, οἱ διομολογήσεις ἀφοροῦσαν ἀρχικὰ μόνον στὶς σχέσεις μεταξύ Τουρκίας καὶ Γάλλων ὑπηκόων ἢ Γάλλων «προστατευομένων». Ἀλλά, μὲ τὸν καιρὸ, καὶ ἄλλες παρόμοιες συνθήκες ὑπογράφηκαν μεταξύ τῆς Πύλης καὶ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Πατροπαράδοτα ὅμως ἡ Γαλλία καὶ συγκεκριμένα ὁ πρέσβυς τῆς Γαλλίας στὴν Κωνσταντινούπολη ἔθεωρεῖτο ὡς ὁ ἐντεταλμένος προστάτης τῶν καθολικῶν σ' ὅλη τὴν Ἀνατολή, ἄσχετα μὲ τὴν ὑπηκοότητά τους. Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὶς γαλλικὲς διομολογήσεις διακρίνομε, ὅπως εἶναι γνωστὸ, δύο περιόδους: τὶς καθαυτὸ διομολογήσεις ποὺ ὑπογράφηκαν μεταξύ τοῦ 1535 καὶ 1740 καὶ ποὺ ἀποτελοῦνται ἀπὸ 8 βασικὰ ἄρθρα, καὶ τὶς ὑπόλοιπες². Γνωρίζουμε ἐπίσης ἀπὸ μία ἐκθεση τοῦ προξένου Χοϊδᾶ ὅτι οἱ κυριώτερες ἄλλες ἐθνικότητες ποὺ παρουσιάζονται στὴν Ἀνατολή κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα εἶναι οἱ Γάλλοι, οἱ Ἀγγλοὶ, οἱ Ὀλλανδοὶ καὶ οἱ Ναπολιτάνοι³. Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως τὴν ἡμερομηνία τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ γαλλικοῦ προξενείου στὴν Θεσσαλονίκη μᾶς εἶναι ἀδύνατον νὰ τὴν ἐξακριβώσουμε, διότι ὅλα τὰ ἀρχεῖα τοῦ προξενείου κἀκαν στὰ 1832. Γνωρίζουμε ὥστόσο ὅτι πρὶν διορισθῶν ἐπίσημα μὲ βασιλικὸ διᾶταγμα οἱ πατέρες ἰησοῦίτες στὴ Θεσσαλονίκη ὑπῆρχαν ἤδη ὀρισμένοι Γάλλοι ἐμποροὶ καὶ τὸ προξενεῖο τῆς τότε ἐποχῆς φαίνεται νὰ εἶχε ἰδρυθῆ ἀπὸ πολλὰ χρόνια⁴.

1. Annales de la Congrégation de la Mission, Tome LXIV, Année 1899, Paris, σ. 233.

2. Dictionnaire des Dictionnaires, Tome II, ἄρθρ. Capitulations, Paris 1886. Γιὰ διομολογήσεις τὸ βιβλίον τοῦ G. Pélissié du Rausas, Le régime des capitulations dans l'Empire ottoman, τ. 1-2, Paris 1910-11, μᾶς δίνει σημαντικὲς πληροφορίες.

3. Ἀ. Σιγᾶλα, Ἐκλαϊκευμένα Μελετήματα, τ. 1, Ἀθήναι 1970, σ. 42.

4. Ν. Γ. Σβορόνος, Le commerce de Salonique au XVIII siècle, Paris 1956, σ. 141. Ὁ Σβορόνος ἀναφέρει τὴν γνώμη τοῦ Masson, κατὰ τὸν ὅποιον τὸ Προξενεῖο ἰδρύθηκε στὰ τέλη τοῦ 1685, κατόπιν αἰτήσεως τοῦ Fabre, διευθυντοῦ τῆς Compagnie de la Méditerranée.

Γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τόσο τοῦ προξενικοῦ οἴκου ὅσο καὶ τῶν ἄλλων καθολικῶν ὑπῆρχε ἓνας ἱερεὺς τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου. Στὰ 1690 οἱ ἰησουίτες, οἱ ὁποῖοι ἤδη εἶχαν μοναστήρια στὴν Ἀνατολὴ καὶ ἰδίως στὴν Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη καὶ στὰ νησιά, πέρασαν ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη γιὰ νὰ κηρύξουν τὶς πνευματικὲς ἀσκήσεις στοὺς καθολικοὺς τῆς πόλεως¹. Φαίνεται ὅτι ἡ παρουσία τους ἄρρεσε πολὺ, γιὰτὶ στὰ τέλη τοῦ 1705 ἢ στὴν ἀρχὴ τοῦ 1706, ἓνας Γάλλος ἔμπορος τῆς Θεσσαλονίκης μὲ τὴν εὐκαιρία ἐνὸς ταξιδιοῦ στὴν Κωνσταντινούπολη συνάντησε τὸν ἰησουίτη πατέρα Braconnier καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ ἔλθῃ στὴ Θεσσαλονίκη γιὰ νὰ κάμῃ τὰ περίφημα κηρύγματα, κατὰ τὴν μέθοδο τῶν πατέρων. Αὐτὸ συζητήθηκε τότε μὲ τὸν πρέσβυ τῆς Γαλλίας, τὸν μαρκήσιο de Ferriol. Αὐτὸς ὁ πρέσβυς ἔμεινε ἄκουστός στὴν ἱστορία τῆς γαλλικῆς διπλωματίας γιὰ τὶς ἰδιορρυθμίεις καὶ τὶς παραξενιέεις του. Ἐξ ἄλλου, θὰ χάσει ἀργότερα τὰ λογικά του, πράγμα γιὰ τὸ ὁποῖο θὰ ἐκφρασθῇ ξηρὰ ὁ μέγας βεζίρης μὲ τὴν ἀπλὴ παρατήρηση ὅτι: «ἤδη ὅταν ἦλθε ἐδῶ δὲν τὰ εἶχε πιά»².

Ἡ μαρκήσιος ὁμως, κατὰ τὰ φαινόμενα, εἶχε πολὺ ἐνστερνισθῆ τὶς ὁδηγίεις πού ἀπηύθυνε σ' ἓναν προκάτοχό του ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος ὁ 13ος, ὅταν ἔγραφε: «Ἡ κυριώτερη εὐθύνη τοῦ πρέσβευος τοῦ Βασιλέως στὴν Ὀθωμανικὴ Πύλη εἶναι, ὀνόματι καὶ ἐντολῇ τῆς Α. Μεγαλειότητος, νὰ προστατεύῃ τὰ θρησκευτικὰ ἰδρύματα τὰ ἐγκατεστημένα στὴν Ἀνατολὴ καθὼς καὶ τοὺς χριστιανοὺς οἱ ὁποῖοι περνοῦν ἀπ' αὐτὰ τὰ μέρη πηγαίνοντας νὰ ἐπισκεφθοῦν τοὺς Ἁγίους Τόπους»³. Ὁ ἴδιος ὁ μαρκήσιος θὰ φορολογῆσι ὅλα τὰ πλοῖα μὲ ἓνα «δικαίωμα τοῦ ἱερέως», τὸ ὁποῖο ἦταν τὸ 1/4 % ἀπὸ τὴν τιμὴ τῶν ἐμπορευμάτων⁴. Μὲ τέτοιεις διαθέσεις ὁ μαρκήσιος de Ferriol θὰ βοήθησε ἀρκετὰ τὸν πατέρα Braconnier. Πράγματι τοῦ ἔδωσε γιὰ τὰ πρῶτα του ἔξοδα 100 τουρκικὲς λίρες (piastres). Ὁ πατὴρ Braconnier μποροῦσε τότε νὰ ἀπαντήσῃ στὴν πρόσκληση τοῦ Γάλλου ἐμποροῦ καὶ στίς 29 Ἰανουαρίου 1706 ἐπιβίβασθη σ' ἓνα πλοῖο στὴν Κωνσταντινούπολη γιὰ τὴν Θεσσαλονίκη. Μετὰ ἀπὸ 6-7 ἡμέρες ἔφθανε ὁ Γάλλος ἱερομόναχος καὶ συμφώνησε μὲ τὸν πρόξενο τῆς Γαλλίας ὅτι θὰ κηρύττῃ τὸν παρεκκλήσιο τοῦ προξενείου κάθε Κυριακῇ, Τετάρτῃ καὶ Παρασκευῇ γιὰ τοὺς καθολικοὺς ἄσχετα μὲ τὴν ὑπηκοότητά τους⁵.

1. Baron Henrion, Histoire générale des missions catholiques, τ. 2, σ. 267.

2. Histoire de l'empire ottoman, L. LXI, σ. 298. Αὐτὴ ἡ ἱστορία, σὲ μία ἔκδοσι τοῦ 19ου αἰῶνος, δὲν ἔχει δυστυχῶς ὄνομα συγγραφέως, ἀλλὰ φαίνεται νὰ ἀντιγράφῃ ἀπλῶς τὶς διάφορες ἐπίσημες ἱστορίεις ἀπὸ τοὺς ἱστοριογράφους τῆς Αὐτοκρατορίας, τῶν ὁποίων βρίσκουμε τὰ ὀνόματα στὸν δεῦτερο τόμο τοῦ ἰδίου ἔργου, σ. 671.

3. Baron Henrion, ἔ.α., σ. 262

4. N. G. Svoronos, ἔ.α., σ. 70.

5. Baron Henrion, ἔ.α., σ. 268.

Ὁ τότε πρόξενος ἦταν ὁ Ἀντώνιος Arnaud, γιὰ τὸν ὁποῖον θὰ μιλήσουμε πῶς κάτω. Ὡς πρὸς τὴν διοίκηση τῆς Θεσσαλονίκης ὅλη ἡ ἐξουσία βρισκόταν στὰ χέρια τοῦ πασᾶ τῆς πόλεως, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πολιτικὴ δικαιοσύνη, ξεχωριστὴ ἀπὸ τὴ στρατιωτικὴ δικαιοσύνη, καὶ ἡ ὁποία ἦταν στὰ χέρια τοῦ μολλᾶ. Ὁ μολλᾶς, ποῦ ἦταν πρόεδρος τῆς ἀστικῆς δικαιοσύνης, ἐπέβλεπε ἐπίσης τὴν ἀστυνομία, τῆς ὁποίας ἦταν ἀνώτατος διοικητής, καὶ τὴν ἀγορανομία. Ὁ θρησκευτικὸς ἀρχηγὸς γιὰ τοὺς μουσουλμάνους ἦταν ὁ μουφτής, ὁ ὁποῖος ἀνῆκε στὴν πρώτη τάξη, μαζὶ δηλαδὴ μὲ τὸν μουφτὴ τῆς Μέκκας καὶ τῆς Δαμασκοῦ. Τὸ πασαλίκι τῆς Θεσσαλονίκης περιελάμβανε ὅλο τὸ νότιο μέρος τῆς Μακεδονίας καὶ ἐξαπλωνόταν ὡς τὴν Βέρροια πρὸς τὴν Δύση, καὶ ὡς τὴν Καβάλα πρὸς τὴν Ἀνατολή. Ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως ἦταν περίπου 70.000 ἄτομα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα οἱ περισσότεροι ἦταν Ἑβραῖοι¹.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὸ γαλλικὸ προξενεῖο βρισκόταν ἐκεῖ ὅπου σήμερα τὸ νοσοκομεῖο τοῦ «Ἁγίου Παύλου» στὴν ὁδὸ Φράγκων. Ὑπῆρχε καὶ μεγάλος κήπος στὴ θέση ὅπου κτίσθηκε ἀργότερα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. Ὅλη ἡ περιφέρεια λεγόταν «μάλτα σαραΐγ». Ἐνας δρόμος συνέδεε τὴν κάτω πόλη μὲ τὴν ἄνω πόλη καὶ τὸ «γιεντί-κουλέ».

Ὁ καθολικὸς ἱερεὺς ἄρχισε λοιπὸν τὴν ἀποστολὴ του στὸ παρεκκλήσιο τοῦ προξενείου καὶ παρατηρεῖ ὅτι «ἦλθε πάρα πολὺς κόσμος καὶ οἱ Ἀρμεναῖοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν στὴν Θεσσαλονικὴ οὔτε ἐκκλησία οὔτε ἱερέα, αὐξήσαν τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀκροατῶν. Προετοιμασμένοι κατὰ τὴν μεγάλη τεσσαρακοστὴ ὅλοι ἐποίησαν ἔργα μετανοίας γιὰ τὸ Πάσχα. Ἐσυζήτησα ἐπίσης καὶ μὲ Ἕλληνας περὶ θρησκείας... Ἀπὸ παντοῦ μὲ παρεκάλεσαν νὰ μείνω σ' αὐτὴ τὴν πόλη τουλάχιστον γιὰ ἓνα χρόνον. Κυρίως ὁ ἱερεὺς τοῦ προξενείου, ὁ ὁποῖος ὀλίγον τι εἶχε βαρεθῆ αὐτὴ τὴ θέση, μὲ ἐπίεζε πάρα πολὺ»².

Φαίνεται ὁμως ὅτι στὸ μεταξύ εἶχαν γίνει διάφορες αἰτήσεις, ποῦ ἀπέβλεπαν στὸν ἐπίσημο διορισμὸ τῶν πατέρων ἰησουιτῶν ὡς κανονικῶν ἱερέων τοῦ προξενείου, ἐπιθυμία ποῦ πραγματοποιήθηκε ὅταν ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος ὁ 14ος ὑπέγραψε, στίς 7 Ἰουλίου 1706, ἀπὸ τὴς Βερσαλλίης τὸ ἐπίσημο διάταγμα τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν ἰησουιτῶν ὡς πνευματικῶν ἱερέων τοῦ προξενείου.

Ὡς πρὸς τὴν δράση τοῦ πατρὸς Bracconnier τὴν ἴδια ἐποχὴ, ἄς σημειωθῆ ὅτι τὸν βρισκόμασταν στὸ Ἁγιον Ὄρος, ὅπου ἐπισκέπτεται τὴς μονῆς καὶ ὅπου συναντᾶ καλὴ ὑποδοχὴ ἐκ μέρους τῶν μοναχῶν. «Ὁ καθολικὸς ἱερομόναχος βεβαιώνει ὅτι ἐγένετο δεκτὸς μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης ὑπὸ τῶν

1. N. G. Svoronos, ἑ.ἀ., σ. 8.

2. Baron Henrion, ἑ.ἀ., σ. 268.

Ἀθωνιτῶν. Ἀναφέρει μάλιστα ὅτι ἐν Καρναῖς εἶχε ὀξείαν συζήτησιν περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ Πάπα, ἡ ὁποία ἔληξε φιλικῶς. Εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ξηροποτάμου (τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων) οἱ μοναχοὶ ἤνοιξαν συζήτησιν περὶ τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ, ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης...»¹.

Στὶς ἀρχὲς τοῦ 1707 ὁ πατὴρ Brasconnier ἐπιστρέφει στὴν Θεσσαλονίκη καὶ γράφει σχετικὰ: «Τὴν ἐπαύριον τῆς ἀφίξεώς μου, τὸ βασιλικὸν διάταγμα ἀνεγνώσθη εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν ἐμπόρων, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου προξένου καὶ ἠκούσθη μὲ γενικὰ χειροκροτήματα»². Ἐπειδὴ ὁμως τὸ ἐν λόγῳ διάταγμα, τὸ ὁποῖο βρίσκεται στὰ ἀρχεῖα τῶν πατέρων λαζαριστῶν, φέρει καὶ αὐτὲς τὶς λέξεις: «Κατεγράφη εἰς Θεσσαλονικὴν τὴν 8ην Ἰανουαρίου 1707», ὑποθέτω ὅτι ἡ συνέλευση τῶν ἐμπόρων ἐγίνε ἀκριβῶς τὴν ἡμερομηνία αὐτή.

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιο τοῦ ἴδιου ἔτους ἦλθε στὴν Θεσσαλονίκη καὶ ἄλλος ἰησοῦιτης, ὁ πατὴρ Piregi. Συμφώνησαν οἱ δύο ἱερεῖς ὅτι θὰ ὑπάρχη πάντοτε ἓνας καθολικὸς ἱερεὺς στὴν Θεσσαλονίκη, ἐνῶ ὁ ἄλλος θὰ περιοδεύῃ στὰ διάφορα μέρη ὅπου ὑπάρχουν καθολικοὶ, γιὰ νὰ τοὺς βοηθῇ στὶς πνευματικὲς τοὺς ἀνάγκες.

Οἱ ξένοι στὴν τότε Θεσσαλονίκη, δηλαδὴ ὅσοι δὲν ἦταν Τοῦρκοι καὶ ραγιαῶδες, δὲν ὑπερέβαιναν τοὺς 150 μὲ 200. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς ἦταν τοῦ καθολικοῦ δόγματος, ἀλλὰ ὑπῆρχαν καὶ ὀρισμένοι διαμαρτυρόμενοι. Ἐπίσης ἡ μόνη τους ἐκκλησία ἦταν ἡ ἐκκλησία τοῦ προξενείου τῆς Γαλλίας, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα μικρὸ χρονικὸ διάστημα μεταξὺ 1730 καὶ 1737, ὅποτε βρισκομε καὶ ἄλλο παρεκκλήσιο, τὸ παρεκκλήσιο τοῦ προξενείου τῆς Ὁλλανδίας. Μπορεῖ ὁμως ἐκεῖνο τὸ παρεκκλήσιο νὰ λειτουργοῦσε μόνον ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιμονῆς καὶ ἐπιθυμίας τοῦ τότε προξένου τῆς Ὁλλανδίας Onesto Caldana, διότι στὸ μητρώο τοῦ προξενείου αὐτοῦ οἱ ἱερεῖς ποῦ ὑπογράφουν τὶς διάφορες πράξεις τοῦ παρεκκλησίου εἶναι πάντοτε οἱ ἱερεῖς τοῦ γαλλικοῦ προξενείου καὶ τὰ ἴδια πρόσωπα τῶν μαρτύρων. Ἡ ἐξήγησις αὐτὴ εἶναι ἡ πιὸ πιθανή, γιὰτὶ ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἡ Πύλη δὲν εὐνοοῦσε πολλαπλασιασμὸ τῶν ἐκκλησιῶν οὔτε ἀκόμη καὶ τῶν προξενείων, σύμφωνα μὲ μία ἀναφορὰ τῆς 20 Νοεμβρίου 1719, στὴν ὁποία διαβάζομε χαρακτηριστικὰ ὅτι ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις: «ἀνθίσταται σθεναρῶς εἰς τὴν ἐξάπλωσιν νέων προξενείων, διότι ἐπηρεάζεται ἢ εἰσπραξίς τοῦ χαρτισίου, καθ' ὅσον οἱ πρόξενοι δημιουργοῦν προστατευομένους, οἱ ὅποιοι ἀπαλλάσσονται τοῦ κεφαλικοῦ φόρου καὶ εὐρίσκονται εἰς στενήν ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἐνε-

1. Π. Γρηγορίου, Σχέσεις καθολικῶν καὶ ὀρθοδόξων, Ἀθήναι 1958, σ. 164-165.
2. Baron Henrion, ἔ.ἀ., σ. 54.

γούντας τὴν πειρατεῖαν, μὲ τοὺς ὁποίους ἔπειτα μοιράζονται τὰ ἀθέμιτα κέρδη»¹.

Οἱ ἰησουίτες ὁμως, ἂν καὶ ἱερεῖς τοῦ γαλλικοῦ προξενείου, ἐπιθυμοῦσαν μία πῖο μεγάλη ἀνεξαρτησία καὶ μαθαίνουμε ἀπὸ τὸν πατέρα Bracconnier ὅτι τὸ 1713 ἢ κύριά τους ἀπασχόληση ἦταν νὰ κτίσουν μία ἐκκλησία. Καὶ ὁ πατὴρ Bracconnier παρατηρεῖ ὅτι «οὔτε οἱ Τοῦρκοι οὔτε οἱ Ἕλληνες μᾶς ἐμπόδισαν σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση: τὸ ἀντίθετο. Οἱ περισσότεροὶ χαίρουνται, ἐπειδὴ οἱ «μαῦροι παπάδες» (ἔτσι μᾶς ὀνομάζουν), ἰδρῶουν ἕνα σταθερὸ ἴδρυμα σ' αὐτὴ τὴν πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας»². Ὁ πατὴρ Bracconnier δὲν θὰ μπορέσει ὥστόσο νὰ χαρῆ γιὰ πολὺ τὰ καλὰ αἰσθήματα τῶν Θεσσαλονικέων, γιατί ἀναχωρεῖ γιὰ τὴν Περσία τὸ 1714-1715. Δυστυχῶς, δὲν θὰ προλάβῃ νὰ φθάσῃ πέρα ἀπὸ τὰ Δαρδανέλλια καὶ ἐκεῖ, βαριά ἀσθενής, πεθαίνει. Τὸν θάβουν στὸ νεκροταφεῖο τῶν Ἀρμενίων.

Ἐνας διάδοχος τοῦ πατρὸς Bracconnier στὴν Θεσσαλονίκη ἦταν ὁ πατὴρ Souciet, ὁ ὁποῖος μᾶς ἀναφέρει πολλὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τῶν χριστιανῶν ἐπὶ τουρκοκρατίας. Ἀνάμεσα στὶς πληροφορίες του μᾶς γράφει στὶς 20 Αὐγούστου 1734 γιὰ ἕνα νέο Γάλλο τῆς Βεροῖας, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀρνηθῆ τὴν χριστιανικὴ πίστη καὶ εἶχε γίνει μουσουλμάνος. Μετανόησε ὁμως ἀργότερα γιὰ τὴν πράξη του καὶ ἐξομολογήθηκε σ' ἕναν ὀρθόδοξο ἱερέα, ἀπὸ τὸν ὁποῖο μετέλαβε τὰ ἄχραντα μυστήρια. Κατόπιν, γύριζε στοὺς δρόμους φωνάζοντας ὅτι εἶναι χριστιανός. Τότε φυλακίστηκε γιὰ ἀποστασία τῆς μουσουλμανικῆς πίστεως καὶ ὁ δικαστὴς τὸν ἀπέιλησε καὶ τοῦ πρότεινε νὰ διαλέξῃ τὸν θάνατο ἢ τὴν ἐπάνοδο στὴ θρησκεία τοῦ Μωάμεθ. Ἐπειδὴ ὁμως ἐπέμενε ὁ νέος στὴ χριστιανικὴ πίστη, θανατώθηκε. Οἱ χριστιανοὶ τότε τὸν ἔθαψαν στὴν ἐκκλησία θεωρώντας τον μάρτυρα τῆς πίστεως³. Ὁ πατὴρ Souciet πέθανε στὶς 23 Ἰουλίου 1738 ἀπὸ μία ὀξεία μορφή πυρετοῦ, πιθανῶς ἀπὸ ἔλονοσία.

Στὰ 1742 οἱ ἰησουίτες ἔκτισαν μία νέα ἐκκλησία περίπου στὴν ἴδια θέση μὲ τὴ σημερινὴ ἐκκλησία. Ἡ μαρμάρινη πλάκα τῆς θεμελιώσεως σώζεται ἀκόμα καὶ βρίσκεται στὸ κάτω μέρος τοῦ τοίχου μίας μικρῆς ὑπόγειας αἰθουσας κάτω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία.

Οἱ ἰησουίτες διηθῶσαν τὴν ἐνορία μέχρι τὸ 1773, ὅποτε ὁ πάπας Κλήμης ὁ 14ος ἀποφάσισε τὴ διάλυση τοῦ Τάγματος, διάλυση ἢ ὁποία εὐτυχῶς γιὰ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία ἔπασσε τὸν 19ον αἰῶνα. Στὰ 1783 ὁμως τοὺς ἀντικατέστησαν στὴν Θεσσαλονίκη οἱ πατέρες τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου

1. Ἁ. Σιγάλα, ἑ.ἀ., σ. 54.

2. Baron Henrion, ἑ.ἀ., σ. 268.

3. Baron Henrion, αὐτόθι.

Βικεντίου τοῦ Παύλου, κοινὰ οἱ «Λαζαριστές», οἱ ὁποῖοι μένουσιν ὡς σήμερον ἐν τῇ ἐνορίᾳ αὐτῇ.

Ὁ πατὴρ Bracconnier ἦταν ὁ πρῶτος ἐπίσημα διορισμένος ἱερεὺς τοῦ γαλλικοῦ προξενείου τῆς Θεσσαλονίκης. Κατόπιν εἴτε ὡς ἡγούμενοι εἴτε ὡς ἄπλοι ἱερεῖς ἔρχονται οἱ πατέρες Pîperî, Pascal, Tarillon, Gresset, Souciet, καὶ ἄλλοι. Ἡ καθολικὴ παροικία τῆς Θεσσαλονίκης εἶχε ἀρχίσει τὴν πορεία της.

Τὸ χειρόγραφό μας θὰ μᾶς βοηθήσῃ τώρα νὰ γνωρίσωμε ἀκόμη καλύτερα αὐτὰ τὰ πρῶτα βήματα, καθὼς καὶ τὸ περιβάλλον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ

Α) ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΣ. ΟΙ ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Πρῶτα πρῶτα τὸ μητρώο μᾶς δίνει ὀρισμένες πληροφορίες σχετικῆς μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν βαπτίσεων ἐν τῇ ἐποχῇ 1702-1727. Γιὰ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τῶν 25 χρόνων βρίσκουμε μόνον 60 βαπτίσεις, ἀριθμὸς ὁποσδήποτε πολὺ μικρὸς. Διαπιστώνουμε ἐπίσης ὅτι ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν βαπτίσεων γιὰ ἓνα χρόνον εἶναι 6, καὶ αὐτὸ γιὰ τὸ ἔτος 1718. Ἡ παρατήρησις ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγκατεστημένων καθολικῶν οἰκογενειῶν τότε ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ ἦταν περιορισμένος καὶ ἡ πληροφῶρις τοῦ de Βισμόντ, κατὰ τὸν ὁποῖον γιὰ τὸ ἔτος 1721 οἱ Γάλλοι δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 37 ἄτομα, ἐνισχύει αὐτὴ τὴν ἄποψιν¹.

Ἰδοὺ ὁ κατάλογος αὐτῶν ποὺ βαπτίσθησαν κατὰ τὴν ἐποχὴ 1702-1727: Antoine - Martin Arnaud, Madeleine Bel, Joseph Bellaigue, Jean-François Bellaigue, Thérèse - Charlotte Bellaigue, Catherine - Christine Bellaigue, Hyacinthe Belle, Paul Bresse, André Brun, Catherine Brun, Dominique - Elisabeth Brun, Gabrielle Brun, Jean - Baptiste Brun, Mariane Brun, Marie Brun, Brunn, Jean Brunn, Madelaine Cavalion, François Chassaud, Honoré Chassaud, Marie - Thérèse Chassaud, Jean Chassaud, Charles Chassaud, Joseph - Mathieu de These, Marie de Theze, Anne - Rose Fray, Magdeleine Giaro, Claire Giera, Angélique Giera, Joseph - Marcel Giera, Thérèse Giraut, Agnes Louvaris, Anne Macri, Hélène Macri, Angélique Macri, Antoine - Polycarpe Macri, Pierre Macry, Catherine Macri, Marie - Madeleine Macri, Ange Marc, Joseph Marc, Louis Marc, Joseph - François Marollier, Marguerite Marollier, Michel Jacques, Marie - Thérèse Moro, Charles Regnault, François Regnault, Paul Regnault, Rose Renault, Jean

Risse, Jean Rousset, Isabelle Rousset, Anne Rousset, Marie-Françoise Rousset, Melek-Angela Seferinoglou, Jean-Michel Sossin, Anne Ver, Rose-Marie Voutsinou.

Ἔτσι διαπιστώνουμε ἀμέσως ὅτι τὰ περισσότερα ὀνόματα εἶναι γαλλικά: 15 ὀνόματα. Τὰ ἑλληνικά 3: Λούβαρης (ἀπὸ τῆ Σύρο), Μακρῆς (ἐδῶ ἀπὸ τὴν Κέρκυρα) καὶ Βουτσίνος (ὄνομα ἐπίσης ἀπὸ τῆ Σύρο). Τὰ ἰταλικά μόνο 2: Giaro ἢ Giera καὶ Moro. Ἔχουμε ὕστερα 1 ἀγγλικὸ ὄνομα (Fray), 1 ἄρμενικό: Σεφερίνογλου, ὄνομα τουρκικὸ στὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ φερόμενο ἀπὸ Ἀρμένιο στὴν περίπτωσιν ποὺ ἐξετάζουμε. Αὐτὸ τὸ γεγονός ἀποδεικνύει ὅτι ἀρχικὰ στὴν Θεσσαλονίκη οἱ περισσότεροι καθολικοὶ ἦταν Γάλλοι καὶ γι' αὐτὸ οἱ πρῶτοι ἐπίσημα διορισμένοι ἱερεῖς τοῦ προξενείου ἦταν καὶ αὐτοὶ Γάλλοι. Οἱ Βενετοί, οἱ ὅποιοι ἦταν πολλοὶ στὴν Ἀνατολὴ κατὰ τὸν μεσαῖωνα, εἶχαν ἐγκαταλείψει ἐκεῖνα τὰ μέρη μὲ τὴν ἀφίξιν τῶν Τούρκων. Ὑποπροξενεῖο τῆς Βενετίας στὴν Θεσσαλονίκη θὰ ἰδρῦθῃ μόλις στὰ 1729¹. Γιὰ τοὺς ὑπηκόους τοῦ βασιλείου τῶν Δύο Σικελιῶν παρουσιάζονται στὴν Θεσσαλονικὴ περισσότεροι ἀκόμα μετὰ ἀπὸ τὸ 1740².

Ἐπίσης παρατηροῦμε μία ποικιλία στὴν ὀρθογραφία τῶν ὀνομάτων. Ἔτσι τὸ ὄνομα Bel, γράφεται εἴτε Bel εἴτε Belle, καὶ αὐτὸ γιὰ τὴν ἴδια οἰκογένεια. Brun, γιὰ τὴν ἴδια ἐπίσης οἰκογένεια γράφεται Brun καὶ Brunn. Ἔχουμε ἀκόμη de These καὶ de Theze, Giaro καὶ Giera, Regnault καὶ Renault, Macri καὶ Macry, Ver καὶ Vert (σὲ μία πράξιν βαπτίσεως τῆς 18 Μαρτίου 1720). Αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦταν ἀγράμματοι καὶ ὅτι ὑπῆρχε ἀκόμη μία ἀσάφεια στὴν ὀρθογραφία τῶν κυρίων ὀνομάτων.

Σὲ χρονικῆ περίοδῳ 25 ἐτῶν, 15 γαλλικὲς οἰκογένειες, 3 ἑλληνικὲς, μόνο 2 ἰταλικὲς, 1 ἀγγλικὴ καὶ 1 ἄρμενικὴ ἀπασχόλησαν τοὺς ἱερεῖς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας γιὰ τὶς βαπτίσεις. Εἶναι πολὺ εὐνόητο λοιπόν, γιὰτί οἱ ἰησοῦτες θὰ περιμένουν ὡς τὰ 1740 γιὰ νὰ στείλουν αἴτηση στὴν Ρώμη, ζητώντας τότε νὰ γίνῃ ἡ ἐκκλησία τους καθαυτὸ ἐνορία.

Β) ΟΙ ΠΡΟΞΕΝΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ἌΛΛΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Τὸ μητρῶο μᾶς δίνει ἀρκετὲς πληροφορίες γιὰ τοὺς προξένους τῆς περιόδου αὐτῆς καὶ τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα ποὺ ἔκαναν οἱ Εὐρωπαῖοι. Καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικὰ στοιχεῖα τοῦ χειρογράφου. Θὰ ἐξετάσουμε πρῶτα τὶς πληροφορίες σχετικὰ μὲ τοὺς διάφορους προξένους καὶ ἔπειτα τί ἀναφέρει τὸ μητρῶο γιὰ τὰ ἐπαγγέλματα.

1. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 172.

2. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 174.

I. Οἱ πρόξενοι

Τὸ χειρόγραφο μᾶς δίνει τὰ ἐξῆς ὀνόματα προξένων:

Antoine Arnaud, «πρόξενος τῆς Θεσσαλονίκης, ἀπὸ τὴν πόλην Αἰχ»,
στὴν πράξιν βαπτίσεως τῆς 11 Νοεμβρίου 1704.

Vincent Arnaud, «ὀποπρόξενος στὴν Σκόπελο», στὴν πράξιν βαπτίσεως
τῆς 11 Νοεμβρίου 1704.

François de Boismont, «πρῶν πρόξενος τῆς προαναφερθείσης Θεσσα-
λονίκης», στὴ βάπτισιν τῆς 7 Ἰανουαρίου 1725.

Le Blanc, «νῦν πρόξενος τῆς Θεσσαλονίκης διὰ τὸ γαλλικὸν ἔθνος»,
στὴ βάπτισιν τῆς 7 Ἰανουαρίου 1725.

Kemle (Kemble), στὴ βάπτισιν τῆς 13 Αὐγούστου 1718, μνημονεύεται
ὡς ἐξῆς: «ἡ ἀνάδοχος δεσποινὶς Ἄννα Κέμλε, θυγάτηρ τοῦ κυρίου προξένου
τῆς Ἀγγλίας» καὶ στὴ βάπτισιν τῆς 18 Ὀκτωβρίου 1718, ἀναφέρεται μ'
αὐτὲς τίς λέξεις: «ἡ ἀνάδοχος κυρία Μαρί Κέμλε σύζυγος τοῦ κυρίου προ-
ξένου τῆς Ἀγγλίας».

Stevensson, στὴ βάπτισιν τῆς 10 Μαρτίου 1726: «ἡ ἀνάδοχος κυρία
Ἀπολλωνία, σύζυγος τοῦ ἐξοχωτάτου Stevensson, προξένου τῆς Ἀγγλίας».

Ἦδη τὰ περισσότερα ὀνόματα μᾶς ἦταν γνωστά ἀπὸ διάφορες μελέτες.
Ἄλλὰ γιὰ τὸ ὑποπροξενεῖο τῆς Σκοπέλου, ὁ Σβορώνος¹ ἀναφέρει μόνον
2 ὀνόματα ὑποπροξένων: τὸν ἕνα, τὸν Louis Lebastier, γύρω στὰ 1695, καὶ
τὸν ἄλλον, τὸν Gautier, στὰ 1726. Δὲν φαίνεται λοιπὸν νὰ ἔχη ἀφήσει πολλὰ
ἴχνη ὁ Vincent Arnaud. Παραμένει ὁμως ἡ πληροφορία τοῦ μητρώου τοῦ
παρεκκλησίου τοῦ γαλλικοῦ προξενείου, ποὺ τὸν παρουσιάζει ὡς ὑποπρό-
ξενον στὴν Σκόπελο. Ὁ ἄλλος Arnaud, ὁ Antoine Arnaud, εἶναι πολὺ πιὸ
γνωστός. Ἐμεινε πρόξενος τῆς Γαλλίας στὴν Θεσσαλονίκη ἀπὸ τὸ 1699 ὡς
τὸ 1712². Ἡ ζωὴ του, δυστυχῶς, ἦταν κάθε ἄλλο παρὰ παραδειγματικὴ: ὁ
μολλὰς μάλιστα τῆς Θεσσαλονίκης εἶχε ζητήσῃ τὴν ἀπομάκρυνσή του³.

Ὁ πρόξενος François de Boismont ἔμεινε μὲ τὴν ἰδιότητα αὐτῆ στὴν
Θεσσαλονίκη ἀπὸ τὸ 1712 ὡς τὸ 1724. Ἰδρυσεν μάλιστα καὶ τρίτο ὑποπρο-
ξενεῖο στὸν Βόλο (Celidromy, Zaghora, Volo) καὶ διόρισε τὸ 1720 ὡς ὑπο-
πρόξενον τὸν Ἑλληνα Ραφτάκη, ἀπὸ τὴν Σκόπελο⁴.

Ὁ Le Blanc de Favedic ὑπῆρξε πρόξενος ἀπὸ τὸ 1724 ὡς τὸ 1727, ἀλλὰ
ἦλθε σὲ προστριβὴ μὲ τοὺς συμπατριῶτες του καὶ τελικὰ ἀναγκάσθηκε ἡ

1. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 147.

2. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 145.

3. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 62.

4. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 145 καὶ 147. Ἐδῶ ὁμως φαίνεται ὅτι (στὴ σ. 147) πρέπει
νὰ διαβάσουμε 1720 καὶ ὄχι 1730, ἀφοῦ οἱ ἀναφορὲς εἶναι τοῦ 1720 καὶ 1725.

γαλλικὴ κυβέρνησις νὰ στείλῃ ἓνα δικηγόρο στὴν Θεσσαλονικὴ γιὰ νὰ ἐξετάσῃ τὴν ὑπόθεσιν¹.

Ὁ πρόξενος τῆς Ἀγγλίας Kemble, ἔμπορος στὴν Σμύρνη, ἐγκαταστάθηκε στὴν Θεσσαλονικὴ στίς 9 Ἀπριλίου 1718². Σὲ ὅ,τι ὅμως ἀφορᾷ τὸν Stevansson ὑπάρχει διαφωνία μεταξὺ τοῦ χειρογράφου μας καὶ τῆς μελέτης τοῦ Σβορώνου. Ὁ Σβορώνος³ ἀναφέρει τὸν Stevansson ὡς πρόξενο τῆς Ἀγγλίας μόνο ἀπὸ τὸ 1739, ἐνῶ τὸ χειρόγραφο τοῦ γαλλικοῦ προξενείου μᾶς τὸν παρουσιάζει ὡς ἤδη πρόξενο ἀπὸ τὸ 1726 τουλάχιστον.

Τὸ χειρόγραφο ὅμως δὲν προσφέρει πληροφορίες μόνο γιὰ ὀρισμένους προξένους. Παρέχει πολλὰ λεπτομέρειες ἐπίσης γιὰ τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα, τὰ ὁποῖα ἐξασκοῦσαν οἱ Εὐρωπαῖοι στὴν Θεσσαλονικὴ.

II. Ἄλλα ἐπαγγέλματα τῶν Εὐρωπαίων στὴν Θεσσαλονικὴ

Ἀπὸ τὰ ἐπαγγέλματα, τὰ ὁποῖα εἶχαν σχέση μετὰ τὸ προξενεῖο καὶ γιὰ τὰ ὁποῖα μᾶς πληροφορεῖ τὸ μητρῶο, εἶναι τὸ ἐπάγγελμα ἢ μᾶλλον τὸ ἀξίωμα τοῦ Δραγουμάνου: Βλέπουμε σ' αὐτὴ τὴν περίοδο 1702-1727 ὅτι ἀναφέρονται 2 ὀνόματα δραγουμάνων, δηλαδὴ διερμηνέων· τὸ ἓνα εἶναι τοῦ Antoine Girardin, στὴ βάπτισις τῆς 8 Δεκεμβρίου 1710, ὅπου ἀναφέρεται ὡς ἐξῆς: «Ὁ ἀνάδοχος ὑπῆρξε ὁ κύριος Antoine Girardin, δραγουμάνος τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους, γεννηθεὶς εἰς τὴν νῆσον Σύρον εἰς τὸ Ἀρχιπέλαγος». Τὸ δὲ ἄλλο εἶναι τοῦ Thomas Antoine Ruffin, στὴ βάπτισις τῆς 6 Νοεμβρίου 1725, γιὰ τὸν ὅποιον τὸ μητρῶο λέγει τὰ ἐξῆς: «Ἀνάδοχος ὑπῆρξεν ὁ κύριος Thomas Antoine Ruffin, δραγουμάνος τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους». Καὶ τὰ δύο ὀνόματα μᾶς εἶναι γνωστά, ἀλλὰ πάλι γιὰ τὸν Girardin φαίνεται ὅτι ὑπάρχει διαφωνία μετὰ τὸ βιβλίον τοῦ Σβορώνου, ὁ ὁποῖος γράφει: «ὁ καθολικὸς Ἕλληνας ἐκ Χίου Girardin κρατοῦσε τὴν θέσιν τοῦ πρώτου δραγουμάνου στοῦ προξενεῖο τῆς Θεσσαλονικῆς»⁴.

Ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ θέση τοῦ δραγουμάνου ἐπὶ τουρκοκρατίας εἶχε μεγάλη σπουδαιότητα. Στὴν αὐλὴ τοῦ σουλτάνου ἡ ἐπιρροή τους ἦταν τεράστια. Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ ὑπῆρχε στὴν αὐλὴ τοῦ σουλτάνου, γινόταν, ἂν καὶ σὲ μικρότερο βαθμῷ, στίς πρεσβεῖες καὶ στὰ προξενεῖα: οἱ δραγουμάνοι ἦταν σπουδαῖα πρόσωπα. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Girardin, μαθαίνουμε⁵ ὅτι ἡ-

1. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 145 καὶ 165.

2. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 166.

3. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 166, ὅπου ὁ Stevansson τοῦ χειρογράφου μας γράφεται σωστά Stevanson.

4. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 149.

5. N. G. Svoronos, ἔ.ἀ., σ. 149.

ταν πάρα πολύ πλούσιος, ότι είχε κτίσει μία από τις ωραιότερες βίλλες της Θεσσαλονίκης και είχε δωρήσει μία άλλη στην έρωμένη του. Πληροφορούμεθα επίσης ότι είχε νυμφευθή μία όρφανή προστατευόμενη του εμπόρου Rousset, αλλά σ' αυτό το σημείο το μητρώο μάς δίνει επί πλέον την πληροφορία ότι ή σύζυγός του ονομαζόταν Rose Catherine Ver και αυτή ή οικογένεια Ver μάς είναι γνωστή από το μητρώο. Ή έν λόγω Rose αναφέρεται π.χ. στη βάπτισή της 17 Ίανουαρίου 1720 ως εξής: «ή ανάδοχος, Δίς Rose Catherine Ver, σύζυγος του Κου Girardin», και στη βάπτισή της 18 Μαρτίου 1720: «και ή Δίς Rose Vert σύζυγος του Κου Antoine Girardin υπήρξε ανάδοχος». Γνωρίζουμε από τις άλλες πράξεις μία οικογένεια Ver, της οποίας ό οικογενειάρχης ήταν ιατρός και ή μητέρα ονομάζετο Catherine, τό γένος Sicard¹. Φαίνεται λοιπόν ότι ή Rose Catherine ήταν ή αδελφή του ιατρού ή μάλλον κόρη του.

Ό Thomas Ruffin, ό άλλος δραγουμάνος, αναφέρεται στον κατάλογο των Γάλλων τό έτος 1721².

Καγκελάριος του γαλλικού έθνους: Στο προξενείο, μαζί με τον δραγουμάνο, υπήρχε και άλλο σπουδαίο πρόσωπο, ό καγκελάριος, δεξι χέρι του προξένου. Ή ύπογραφή του καγκελαρίου επικύρωνε τις πράξεις που δέν ήταν της αποκλειστικότητας του προξένου. Το μητρώο μάς δίνει δύο ονόματα καγκελαρίου. Το πρώτο είναι του Jean-François Boyer, ό όποιος αναφέρεται ως καγκελάριος στη βάπτισή της 26 Ίουλίου 1705: «Ό ανάδοχος ό Κύρ Jean-François Boyer, καγκελάριος του γαλλικού έθνους της αυτής πόλεως της Θεσσαλονίκης, γεννηθείς εις Μασσαλίαν». Ό άλλος είναι ό Louis Legrand, του όποιου τό όνομα βρίσκεται στη βάπτισή της 24 Ίανουαρίου 1722 στην εξής φράση: «ό ανάδοχος Κύριος Louis le Grand, καγκελάριος της Γαλλίας».

Οί έμποροι: Τα περισσότερα ονόματα φυσικά αντιπροσωπεύουν τους έμπόρους, γιατί αυτοί ήταν οί περισσότεροι από τους Εύρωπαίους στην Θεσσαλονίκη.

Πριν εξετάσουμε τις πληροφορίες του μητρώου, δίνουμε τον κατάλογο των έμπόρων που βρίσκουμε στο μητρώο, κατ' άλφαβητική σειρά:

Ange Bezud, Honoré Bronde, Michel Calvas, Joseph de Cromety, Jean d'Amiras, Pietro della Tola, Charles Fabre, Paul Fabre, François Fray, Etienne Gautier, Louis Gauthier, Pierre Gauthier, Jean Guerin, Jean de Maisonneuve, François Rousset, Stevensson, André Vicard.

1. Πράξη βαπτίσεως της 26.4.1718.

2. N. G. Svoronos, έ.ά., σ. 144.

Ἔτσι π.χ. διαβάζουμε στὴ βάπτισή τῆς 14 Ἰουλίου 1703 ὅτι: «Ὁ ἀνάδοχος, κύριος Honnoré Bronde, ἔμπορος ἀπὸ τὴν πόλιν Μασσαλίας, διαμένων εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης». Ἐπίσης στὴ βάπτισή τῆς 24 Ἰανουαρίου 1706: «Ὁ ἀνάδοχος Κοσ Charles Fabre, ἔμπορος, γεννηθεὶς εἰς τὴν πόλιν τῆς Μασσαλίας, διαμένων εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν», καὶ ἄλλοι.

Ἄλλὰ βρίσκουμε πολλὰ ὀνόματα ἄλλων ἐμπόρων, τὰ ὁποῖα δὲν ἀναφέρονται ὡς ὀνόματα ἐμπόρων καὶ γι' αὐτὸ δὲν τὰ ἀναφέραμε στὸν κατάλογο τῶν ἐμπόρων, ἂν καὶ γνωρίζουμε τὸ ἐπάγγελμά τους ἀπὸ ἄλλες πηγές. Ἀπ' αὐτοὺς π.χ. βρίσκουμε τοὺς Joseph Espanet (βάπτισή τῆς 2-7-1715), Jean-Baptiste Gilli ἢ Gilly (π.χ. βάπτ. τῆς 6-4-1721), Joseph Garrat (βάπτ. τῆς 3-10-1718), κ.ἄ.

Οἱ ἔμποροι ποὺ διέμεναν στὴν Ἀνατολή κατὰ τὸν 18ο αἰῶνα ἀντιπροσώπευαν συνήθως ἄλλους ἐμπορικοὺς οἴκους, τῶν ὁποίων ὁ κεντρικὸς οἶκος ἦταν στὴν Δύση. Ἐνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα ἐμπορεύματα μὲ τὸ ὁποῖο ἀσχολοῦντο οἱ Εὐρωπαῖοι ἔμποροι, φαίνεται νὰ ἦταν τὸ ἐμπόριο τῶν ὑφασμάτων, εἴτε σὲ σινδόνια εἴτε σὲ τεμάχια ἀπὸ βελούδινο ὑφασμα κ.ἄ. Ἀπὸ τὰ εἰσαγόμενα προϊόντα βρίσκουμε τὰ ρολόγια, τὰ ποτήρια, τὸ χαρτὶ καὶ διάφορα ὄπλα¹.

Οἱ ἔμποροι μερικὲς φορὲς ἴδρυναν στὴν Θεσσαλονικὴ νέους οἴκους σὲ συνεταιρισμό, ὅπως π.χ. ὁ ἐμπορικὸς οἶκος Calvas καὶ d'Amiras². Τὸ μητρώο μᾶς ἀναφέρει ἐπίσης τὸν Paul Fabre ὡς «ἀντιπρόσωπον τοῦ ἔθνους», στὴ βάπτισή τῆς 12 Ἀπριλίου 1723. Ὁ ρόλος τοῦ ἀντιπροσώπου ἦταν νὰ ὑπερασπίζῃ τὰ δικαιώματα τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν λοιπῶν Γάλλων ἰδίως στὰ οἰκονομικὰ ζητήματα. Οἱ «ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους» εἶχαν μία ἰδιαίτερη θέση στὴ μικρὴ κοινωνία τῶν Γάλλων καὶ τοὺς μνημόνευαν ἰδιαίτερα, ὅπως τὸ βλέπουμε π.χ. στὴ μαρμάρινη πλάκα τῆς θεμελιώσεως τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης.

Τὸ ἐμπόριο στὴν Θεσσαλονικὴ, κατὰ τὸν 17ον καὶ 18ον αἰ., ἦταν, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν πολὺ σοβαρὴ μελέτη τοῦ Σβορώνου, ἓνα ἐμπόριο μὲ πρῶτο καὶ κύριο ἐμπόρευμα τὰ ὑφάσματα καὶ τὰ σινδόνια. Οἱ Ἄγγλοι, οἱ Ὀλλανδοί, οἱ Ἑνετοὶ καὶ οἱ Γάλλοι ἔφεραν στὴν Θεσσαλονικὴ τὰ σινδόνια τους, τὶς «λονδρέζες» τους, τὶς πρῶτες ἢ δευτέρες τους «λονδρίνες» καὶ τὰ πούλυσαν στοὺς ἐντόπιους ἐμπόρους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους αὐτὰ τὰ σινδόνια διασκορπίζονταν στὰ διάφορα παζάρια σὲ ὅλη τὴν Μακεδονία, στὴν Ἀλβανία, στὴν Σερβία καὶ στὴν Βουλγαρία. «Εἶναι περίπου μία μόνο δεκαετία,

1. N. G. Svoronos, ἔ.ἄ., σ. 220-229.

2. N. G. Svoronos, ἔ.ἄ., σ. 143.

γράφει ο de Boismont στην έκθεσή του για τὸ ἐμπόριο τῶν σινδονίων στὴν Θεσσαλονίκη στὰ 1714, πού φημίζονται στὴν Θεσσαλονίκη τὰ γαλλικὰ σινδόνια. Σχεδὸν καθόλου δὲν ἦταν γνωστὰ ἢ μόνο ἀγγλικά καὶ ὀλλανδικὰ πουλοῦσαν»¹.

Τὰ περισσότερα κέρδη γιὰ τοὺς Γάλλους προέρχονται ἀπὸ τὴν πώληση τῶν ὕφασμάτων καὶ ἰδίως τῶν σινδονίων. Ἀπὸ τὰ ἄλλα εἰσαγόμενα προϊόντα ἦταν οἱ σκοῦφοι (φέζ), τὰ ρολόγια, στὰ χέρια τῶν Ἑλλήνων τὰ ὄπλα, τὰ κοσμήματα καὶ τὸ χαρτί, προερχόμενο περισσότερο ἀπὸ τὴν Βενετία.

Οἱ ἄρτοποιοὶ: Ἄλλο ἐπάγγελμα τῶν Εὐρωπαίων στὴν Θεσσαλονίκη, κατὰ τὸ χειρόγραφο, εἶναι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἄρτοποιοῦ. Πράγματι, γιὰ τὴν περίοδὸ μας βρίσκουμε τρία ὀνόματα ἄρτοποιῶν καὶ ἓνα πού εἶχε σχέση μὲ τοὺς ἄρτοποιούς. Τὰ ὀνόματα εἶναι τὰ ἑξῆς: Jacques - Frédéric Brun, Jean Chassaud, François Oreille, Ambroise Regnault.

Τὸ μητρώο μᾶς δίνει τὶς ἑξῆς πληροφορίες γιὰ τὸν καθένα:

Jacques - Frédéric Brun ἢ Brunn: Βρίσκουμε πολλὰ φερὰς τὸ ὄνομά του. Ἡ ὀρθογραφία γιὰ τὸ ὄνομα αὐτὸ δὲν εἶναι σταθερή. Ἔτσι, στὴ βάπτιση τῆς 31 Ἰανουαρίου 1711, διαβάζουμε: «Maitre Jacques-Frédéric Brun, natif d'Alsace, boulanger établi en cette ville», ἐνῶ στὴ βάπτιση τῆς 7 Φεβρουαρίου 1712 (χφ. σ. 12) διαβάζουμε «Maitre Jacques-Frédéric Brunn, natif d'Alsace, boulanger établi en cette ville».

Ὁ ἴδιος ὑπογράφει «Jacob Braun». Αὐτὸ ὀφείλεται στὴ γερμανικὴ καταγωγή τοῦ ὀνόματος. Ὁ ἄρτοποιὸς Brunn, εἶχε γεννηθῆ στὴν Ἀλσατία. Ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἡ Ἀλσατία εἶναι μία περιοχὴ ὅπου οἱ κάτοικοι χρησιμοποιοῦν μία γερμανικὴ διάλεκτο, ἀκόμα καὶ σήμερα. Ἡ Ἀλσατία ἐγίνε γαλλικὴ στὰ 1648, ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ 14ου. Εἶναι λοιπὸν φανερό, ὅτι τὰ ὀνόματα δὲν εἶχαν ἀκόμα πάρει τὴν ὀριστικὴ τους ὀρθογραφία. Καί, πολὺ πιθανῶς, ὁ Jacques Brunn δὲν γνώριζε καλὰ τὴ γαλλικὴ γλῶσσα. Εἶναι ὁμοῦς ἐνδιαφέρον νὰ μάθουμε ὅτι «φουρνάρηδες» ἔρχονταν ἀπ' αὐτὴ τὴ μακρινὴ περιοχὴ, γιὰ νὰ ἐργάζονται στὴν Θεσσαλονίκη.

Στὴ βάπτιση τῆς 24 Ἰανουαρίου 1722, ὁ πατὴρ Tarillon τὸν ὀνομάζει «boulanger de la nation», «ἄρτοποιὸ τῆς παροικίας». Ὅπως θὰ δοῦμε ἀμέσως δὲν ἦταν ὁ μόνος ἄρτοποιὸς τῶν Γάλλων. Πάντως φαίνεται ὅτι οἱ Γάλλοι προτιμοῦσαν νὰ ἔχουν τὸ δικό τους ἄρτοποιό, καθὼς καὶ ὀρισμένα ἄλλα καταστήματα, πού ἄμεσα τοὺς ἐξυπηρετοῦσαν.

J e a n C h a s s a u d: Ὁ Jean Chassaud ἀπὸ τὴν Μασσαλία, ἄρτοποιός, ἐγκαταστημένος στὴν Θεσσαλονίκη (βάπτιση τῆς 14 Ἰουλίου 1703), ἔμεινε ἀρκετὰ χρόνια ὡς ἄρτοποιὸς στὴν πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας. Πράγματι,

1. N. G. Svoronos, ἑ.ἀ., σ. 222.

τὸν βλέπουμε στὸ μητρῶο μας ἀπὸ τὸ 1703 μέχρι τὸ 1718. Ἄλλὰ θὰ δοῦμε ἀργότερα τὴν κόρη τοῦ Marianne παντρεμένη μὲ ἕναν ἀρτοποιὸ ἐπίσης γιὰ τοὺς Γάλλους. Φαίνεται ὅτι ὁ Jean Chassaud εἶχε ἔλθει στὴν Θεσσαλονίκη μὲ τὴν οἰκογένειά του, γιατί ἀπὸ τὸ μητρῶο μαθαίνουμε ὅτι ἡ κόρη τοῦ Marianne εἶχε γεννηθῆ στὴν Μασσαλία (βάπτισις τῆς 31 Ἰανουαρίου 1711), καθὼς καὶ ἡ γυναίκα τοῦ Claire Olive (βάπτισις τῆς 14 Ἰουλίου 1703). Στὴν Θεσσαλονίκη θὰ ἀποκτήσῃ 5 παιδιὰ: τοὺς Honoré, Marie-Thérèse, Jean καὶ Charles (1703-1709) καὶ ἔπειτα ἀπὸ 9 χρόνια θὰ ἀποκτήσῃ τὸν François.

François Oreille: Κοντὰ στὴν ομάδα τῶν ἀρτοποιῶν βρίσκουμε καὶ ἕναν François Oreille. Τὸ χειρόγραφο τὸν ἀναφέρει στὴ βάπτισις τῆς 20 Δεκεμβρίου 1723 μὲ τὰ ἑξῆς λόγια: «Ὁ ἀνάδοχος, μάστορας François Oreille, maitre traiteur». Αὐτὸς ὁ ὀρισμὸς τοῦ traiteur σημαίνει καθαυτὸ κάποιον ποῦ πουλᾷ φαγητὰ, ὅπως π.χ. ὁ ἰδιοκτῆτης ἑνὸς ἐστιατορίου, μιᾶς ταβέρνας. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ Oreille ἀναφέρεται σὲ μία βάπτισις, ὅπου ὅλοι εἶναι ἀρτοποιοὶ καὶ ἐπειδὴ στὴ συνέχεια τοῦ κειμένου διαβάζουμε: «ἡ ἀνάδοχος Δεσποινὶς Marianne Olive, σύζυγος τοῦ μάστορα Ambroise Regnault ἐπίσης ἀρτοποιοῦ», δὲν ἀποκλείεται ὁ François Oreille στὸ ἐστιατόριό του νὰ πουλοῦσε καὶ ψωμιά.

Ambroise Regnault: Γιὰ τὸν ἀρτοποιὸ Ambroise Regnault ἢ Renault, ἔχουμε ἀρκετὲς πληροφορίες ἀπὸ τὸ μητρῶο. Μαθαίνουμε ὅτι ἦταν ἀπὸ τὴν Μασσαλία (βάπτισις τῆς 24 Ὀκτωβρίου 1723) καὶ ὅτι ἦταν νυμφευμένος μὲ τὴν Marianne Chassaud (αὐτόθι), ἡ ὁποία ἦταν κόρη τοῦ ἀρτοποιοῦ Jean Chassaud (βάπτισις τῆς 31 Ἰανουαρίου 1711) καὶ γεννημένη στὴν Μασσαλία ἐπίσης (αὐτόθι). Δὲν ἀποκλείεται νὰ πῆρε ὁ Ambroise τὸ κατάστημα τοῦ Jean Chassaud, πάντως τουλάχιστον στὰ τέλη τοῦ 1718 ἦταν ἤδη νυμφευμένος μὲ τὴν κόρη τοῦ Jean Chassaud, γιατί στὴ βάπτισις τῆς 2 Ἰουνίου 1719, πράξις τῆς κόρης τοῦ Rose, τὸ μητρῶο γράφει τὸ ὄνομα τῆς μητέρας «Δεσποινὶς Marianne Chassaud» καὶ ὁ Ambroise συναντᾶται ἤδη ὡς «ἀρτοποιὸς τῆς παροικίας (τοῦ ἔθνους)». Πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι κατὰ τὸν 17ον καὶ 18ον αἰῶνα, στὴν Γαλλία, ὁ τίτλος «Δεσποινὶς» ἀκολουθοῦσε συνήθως τὸ ὄνομα τῆς μητέρας στὶς πράξεις βαπτίσεων. Ἀνάμεσα στὰ χρόνια 1719 καὶ 1726 ἡ Marianne θὰ ἀποκτήσῃ τέσσερα παιδιὰ.

Ἀπὸ τίς πληροφορίες αὐτὲς βλέπουμε λοιπὸν ὅτι οἱ ἀρτοποιοὶ ἦταν σχεδὸν πάντοτε τουλάχιστον δύο, ἀφοῦ ἔχουμε πρῶτα τὸν Jean Chassaud καὶ τὸν Jacques Brunn καὶ κατόπιν τὸν ἴδιον τὸν Jacques Brunn ἢ Brun καὶ τὸν Ambroise Regnault ἢ Renault. Ἐπίσης, βλέπουμε ὅτι οἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν ἦταν στενές. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ambroise, πῶς νυμφεῦθηκε τὴν κόρη τοῦ Jean Chassaud, βλέπουμε στὴ βάπτισις τῆς 20 Δεκεμβρίου 1723 μία συγκέντρωση τῶν ἀρτοποιῶν μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ εὐτυχοῦς αὐτοῦ γεγονότος. Πρό-

κειται για τη βάπτισή της Μαρίας, κόρης του Jacques Brunn, άρτοποιού... «ό ανάδοχος, μάστορας François Oreille, maitre traiteur, ή ανάδοχος Δεσποινίς Marianne Olive, σύζυγος του μάστορα Ambroise Regnault, επίσης άρτοποιού».

Φαίνεται λοιπόν ότι κάθε «έθνος» είχε το άρτοποιείο του και τους δικούς του άρτοποιούς.

Ξενοδόχος και maître: Το χειρόγραφο μās δίνει ένα όνομα ξενοδόχου και άλλο όνομα maître d'hotel, με την έννοια του «μαίτρ» των καλών οικιών.

Το πρώτο, το όποιο αναφέρεται σε πραγματικό ξενοδόχο, είναι του Jean Gelouri και το δεύτερο του Marcel Maroillier.

Jean Gelouri: Για τον Jean Gelouri έχουμε αρκετές πληροφορίες, γιατί αναφέρεται πολλές φορές στο μητρώο. Ο Jean Gelur ή Geluri ήταν ξενοδόχος στην Θεσσαλονίκη (βάπτ. της 11 Φεβρουαρίου 1714). Ήταν γεννημένος στη Νεάπολη και έγκατεστημένος στη Θεσσαλονίκη (βάπτ. της 12 Απριλίου 1711). Η γυναίκα του ονομαζόταν Αικατερίνη ή Σμαράγδα (Catherine dite Smaragde, βάπτ. της 8 Δεκεμβρίου 1710, βάπτ. της 31 Ιανουαρίου 1711, 11 Φεβρουαρίου 1714, 19 Μαρτίου 1719).

Marcel Maroillier: Ο Marcel Maroillier ήταν «μαίτρ» στην οικία του προξένου Le Blanc. Αυτό το μαθαίνουμε από διάφορες πράξεις. Έτσι στη βάπτισή της 13 Ιουνίου 1726 διαβάζουμε: «...έβαπτίσθη ή κόρη του κυρίου Marcel Maroillier, maître d'hotel του κυρίου Le Blanc, προξένου της Θεσσαλονίκης». Τόν συναντούμε επίσης στη βάπτισή της 6 Ιανουαρίου 1725 για τον γιό του, ενώ στη βάπτισή της 28 Οκτωβρίου 1726 παρευρίσκεται ως ανάδοχος. Είχε νυμφευθή την Anne-Catherine Larcher (αυτόθι, στις βαπτίσεις των τέκνων του).

Γιατροί: Συναντούμε τρία όνόματα γιατρών και χειρουργών στο μητρώο μας για την περίοδο αυτή. Αυτά τα όνόματα είναι του Pierre Bellaigue, του Hieronymo Moro και του κυρίου Ver. Τα δύο πρώτα όνόματα είναι των χειρουργών και το τρίτο του γιατρού.

Pierre Bellaigue: Ο Pierre Bellaigue, αναφέρεται σε πολλές πράξεις βαπτίσεων, και πρώτα πρώτα στις βαπτίσεις των παιδιών του. Έτσι μαθαίνουμε ότι ο Pierre Bellaigue, «χειρουργός στο επάγγελμα» (βάπτ. της 30 Μαρτίου 1707) είχε γεννηθή στο Clermont της Auvergne (αυτόθι) και ή ένορία του ήταν ή ένορία του Saint-Ginet (βάπτ. της 7 Νοεμβρίου 1702). Είχε νυμφευθή την Έλληνίδα Θηρεσία Ήλιάν, «Έλληνίδα το έθνος» (αυτόθι). Ανάμεσα στα 1702 και 1711 θα βαπτίση στην εκκλησία τέσσερα παιδιά που του γεννήθηκαν στην Θεσσαλονίκη από τη σύζυγό του.

Hieronymo Moro: Ὁ Hieronymo Moro ἀναφέρεται ὡς maître chirurgien, καθηγητῆς χειρουργοῦ, ἐγκατεστημένος στὴν Θεσσαλονίκη, ἀπὸ τῆ Βενετία (βάπτ. τῆς 13 Ἰουνίου 1706). Εἶχε νυμφευθῆ μία Ἑλληνίδα τῆς Θεσσαλονίκης, τὴν Σελὸν (ἴσως ἐβραϊκῆς καταγωγῆς). Βλέπουμε ὅτι στὴ βάπτισή τῆς κόρης τους Μαρίας - Θηρεσίας ἀνάδοχος εἶναι ἡ σύζυγος τοῦ ἄλλου χειρουργοῦ ποῦ ἤδη ἀναφέραμε, ἡ Ἑλληνίδα Ἥλιάν.

Ver ἢ Vair ἢ Vert: Ὁ γιατρός Ver ἢ Vair ἢ Vert, τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι γνωστὸ τὸ βαπτιστικὸ ὄνομα, ἀναφέρεται σὲ ὀρισμένες πράξεις. Ἐτσι, στὶς 15 Αὐγούστου 1718 στὴ βάπτισή τῆς κόρης τοῦ Ἄννας, μαθαίνουμε ὅτι ὑπάρχει μία οἰκογένεια μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα Ver. Στὴ βάπτισή τῆς 26 Ἀπριλίου 1718 μνημονεύεται ὅτι ὁ κύριος Ver εἶναι γιατρός καὶ ὅτι ἡ σύζυγός του ὀνομάζεται Αἰκατερίνη, τὸ γένος Sicard. Στὶς 6 Νοεμβρίου 1725 πληροφορούμεθα ὅτι ὑπάρχει καὶ μία Rose-Catherine Vair, ἡ ὁποία ἦταν σύζυγος τοῦ Girardin ὅπως μᾶς βεβαιώνει ἄλλη πράξη.

Ναῦτες: Βρίσκουμε δύο ὀνόματα ναυτῶν στοῦ μητρῶο καὶ ἓνα τρίτο μὲ τὸ ἐπάγγελμα «estiveur», ποῦ νομίζουμε ὅτι ἔχει σχέση μὲ τὰ πλοῖα.

Τὰ δύο ὀνόματα ναυτῶν εἶναι τοῦ Fougasse, «καπετάνιος τοῦ πλοίου Ἁγία Βαρβάρα», στὴ βάπτισή τῆς 2 Ἰουλίου 1727 («Le parrain, monsieur Etienne Mathieu Fougasse, capitaine du vaisseau La Sainte Barbe») καὶ τοῦ Jean-Baptiste Beaumont στὴ βάπτισή τῆς 12 Ἰουνίου 1725, ὅπου ἀναφέρεται ὡς «Γάλλος καπετάνιος».

Τὸ τρίτο, ποῦ νομίζουμε ὅτι εἶχε σχέση μὲ τὰ πλοῖα, εἶναι τοῦ Angelo Giera ἢ Giaro, ποῦ βρίσκουμε σὲ πολλὲς πράξεις (π.χ. στὴ βάπτισή τῆς 16 Ἀπριλίου 1720, τῆς 12 Ἰουνίου 1725, τῆς 15 Μαΐου 1723) καὶ τὸ ὅποιο συνοδεύεται σὲ ὀρισμένα χωρία ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἐπαγγέλματος «estiveur». Αὐτὸ τὸ ὄνομα φαίνεται νὰ σημαίνει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀνθρώπου ποῦ ἐπιβλέπει τὴ φόρτωση τοῦ πλοίου (estiver la cargaison).

Πολλὲς σχέσεις θὰ ἔχη ἀργότερα ἢ ἐνορία μὲ τὴ ζωὴ τοῦ λιμανιοῦ. Θὰ δοῦμε μερικοὺς καπεταναίους νὰ ἐμπιστευθῶνται τὰ χρήματά τους στοὺς ἱερεῖς, θὰ δοῦμε τοὺς ἱερεῖς νὰ κάνουν κατήχηση στοὺς ναῦτες. Ἡ κίνηση τῶν γαλλικῶν πλοίων στὴν Θεσσαλονίκη θὰ γίνῃ ὀλοένα καὶ μεγαλύτερη.

Ράφτες: Στὴν Θεσσαλονίκη κατὰ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ βρίσκουμε καὶ ράφτες, οἱ ὅποιοι ἐργάζονται γιὰ τὸ «ἔθνος». Ἐτσι ἔχουμε δύο ὀνόματα ραφτῶν: τὸ ἓνα εἶναι τοῦ Jean Bel ἢ Belle καὶ τὸ ἄλλο εἶναι τοῦ Joseph Ricaud.

Ὁ Joseph Ricaud, ἀναφέρεται ὡς «μάστορας ράφτης» (maître tailleur) στὴ βάπτισή τῆς 25 Νοεμβρίου 1726. Ὑπογραφή του ἐπίσης συναντοῦμε καὶ στὴ βάπτισή τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1726.

Ὁ Jean Bel ἢ Belle ἀναφέρεται πολλές φορές καὶ αὐτός, ὡς «μάστορας ράφτης», π.χ. στὴ βάπτισή τῆς 24 Σεπτεμβρίου 1718. Πέθανε τέλη τοῦ 1720 ἢ ἀρχὴς τοῦ 1721, γιατί στὴ βάπτισή τοῦ γιοῦ του Ἰακίνθου, ποῦ ἐγένε μετὰ ἀπὸ τὴς 6 Ἀπριλίου 1721, διαβάζουμε ὅτι ὁ Jean Bel εἶχε ἤδη πεθάνει.

Μαραγκός: Βρίσκουμε ἀνάμεσα στὰ διάφορα ἐπαγγέλματα τῶν καθολικῶν καὶ ἓνα μαραγκό, ἐπιλοποιό, τὸν Μάρκο Λούβαρη, ἀπὸ τὴ Σύρο. Μᾶς τὸ ἀναφέρει ἡ πράξι τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1726: «Τὴν 28 Ὀκτωβρίου ἐβαπτίσθη ἡ Ἄγνη, κόρη τοῦ Μάρκου Λούβαρη, ἐπιλοποιοῦ, ἀπὸ τὴν νῆσο Σύρο, ἐγκατεστημένου σ' αὐτὴ τὴν πόλη...».

Γνωρίζουμε ὅτι στὰ νησιά ὑπῆρχαν καλοὶ ξυλουργοὶ καὶ ἦταν χρήσιμοι ἄνθρωποι ὄχι μόνο γιὰ τὰ κοινὰ ἐπιπλα, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ γενικὰ γιὰ κάθε ἐργασία τοῦ ξύλου, ὅπως ἦταν π.χ. οἱ διάφορες ἐργασίες ποῦ γίνονταν ἐπάνω στὰ πλοῖα καὶ «καϊκία».

Χρυσόχοος: Ἄλλο ἐπάγγελμα ποῦ παραδίδει τὸ χειρόγραφό μας εἶναι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ χρυσοχοῦ. Πρόκειται γιὰ ἓναν Ἀνδρέα Μακρῆ ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, τὸν ὅποιο τὸ χειρόγραφο μᾶς παρουσιάζει ὡς χρυσοχόο (π.χ. στὴν πράξι τῆς 21 Νοεμβρίου 1707, τῆς 8 Δεκεμβρίου 1710...) καὶ ἐπίσης ὡς «ἐγκατεστημένον ὑπὸ τὴν προστασία τῆς Γαλλίας» (πράξι τῆς 21 Νοεμβρίου 1707). Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν προστασία τῆς Γαλλίας, ὁ Σβορώνος παρατηρεῖ ὅτι «τὸ 1715 ὁ Ὑπουργὸς γνωστοποιεῖ στοὺς προξένους τῶν «Echelles» ὅτι οἱ διατάξεις τοῦ βασιλέως ἐπέτρεπαν τὴν χορήγησιν τῆς προστασίας σὲ ὄσους Ὀθωμανοὺς ὑπηκόους θὰ τὸ ζητοῦσαν»¹.

Ὀπλοπώλης: Βρίσκουμε ἐπίσης δύο ὀπλοπώλες ἢ ὀπλοδιορθωτὲς (armurier). Τὸ χειρόγραφο ἀναφέρει τὰ ὀνόματα τοῦ Lorenzo Cavalieri, «maître-armurier», σὲ μία βάπτισή τῆς 8 (;) 1708 καὶ τὸ ἄλλο τοῦ μάστορα Laurent, armurier, ποῦ συναντοῦμε π.χ. σὲ μία βάπτισή τῆς 24 Σεπτεμβρίου 1718. Αὐτὲς οἱ πληροφορίες εἶναι χρήσιμες. Βλέπουμε ὅτι ἐπὶ τουρκοκρατίας τὸ ἐμπόριο τῶν ὄπλων ἐπετρέπετο σὲ ὀρισμένους Εὐρωπαίους.

Στρατηγὸς τῶν Κοζάκων: Τέλος βρίσκουμε ἓναν περιεργὸ «στρατηγὸ τῶν Κοζάκων», τὸν κόμητα d'Orlik, σὲ μία βάπτισή τῆς 13 Ἰουνίου 1726, ὅπου ἀναφέρεται ὡς ἀνάδοχος (βλ. εἰκ. 1). Ἐπρόκειτο γιὰ πραγματικὸ «στρατηγὸ τῶν Κοζάκων» ἢ γιὰ ἓναν ἀπλὸ τυχοδιώκτη; Δὲν ἔχουμε στὸ χειρόγραφό μας ἄλλες πληροφορίες γιὰ τὸ πρόσωπο αὐτό.

Εἶδαμε σύντομα τὸ πὼς ἄρχισε ἡ ἐνορία τῶν καθολικῶν στὴν Θεσσαλο-

1. N. G. Svoronos, ἔ.α., σ. 150.

νίκη. Ἐκ τῆς χειρόγραφου μας ἀντλήσαμε ὀρισμένες πληροφορίες γιὰ τοὺς Εὐρωπαίους, οἱ ὅποιοι τότε εἶχαν σχέσεις μὲ τὴν ἐνορία. Ἐάν λάβουμε ὑπ' ὄψη τὸ γεγονός ὅτι τότε στὴ Γαλλία οἱ διάφορες ἐνορίες ἐπαιζαν τὸ ρόλο τῶν σημερινῶν ληξιαρχείων καὶ ὅτι ἀβάπτιστο παιδί στὴν τότε κοινότητα ἦταν σχεδὸν ἀδιανόητο γεγονός, καταλαβαίνουμε ὅτι τὸ μητρώο τῶν βαπτίσεων τοῦ γαλλικοῦ προξενείου μᾶς πληροφορεῖ πιστὰ καὶ ἀκριβέστατα, εἰδικὰ γιὰ τοὺς Γάλλους καὶ πιὸ γενικὰ γιὰ ὅλους τοὺς καθολικοὺς ποὺ ζοῦσαν στὴν Θεσσαλονίκη.

Ἐκ τῆς χειρόγραφου θὰ μπορούσαμε νὰ καταλήξουμε ἀκόμη καὶ σὲ ἄλλα συμπεράσματα. Ἐτσι, βλέπουμε ὅτι οἱ περισσότεροι Γάλλοι εἶναι Γάλλοι τῶν περιοχῶν τῆς νοτίου Γαλλίας, ἰδίως τῆς Μασσαλίας. Ἐπίσης, ἐάν ὑπάρχουν οἰκογένειες τῶν ὁποίων καὶ οἱ δύο σύζυγοι εἶναι Γάλλοι ἢ Ἰταλοὶ, γεννημένοι στὴν ἰδίαν τοὺς τὴν πατρίδα, ὅπως π.χ. ὁ Vincent Arnaud καὶ ἡ σύζυγός του Marie, ὁ Jean Chassaud καὶ ἡ σύζυγός του Claire, ὁ Angelo Giago καὶ ἡ σύζυγός του Antonia, βρίσκουμε ὁμοίως οἰκογένειες ὅπου ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς συζύγους εἶναι Ἕλληνας, ὅπως ἡ οἰκογένεια Bellaigue, στὴν ὁποία ἡ σύζυγος εἶναι Ἑλληνίδα ἢ ἡ οἰκογένεια Risse ποὺ παρουσιάζει τὴν ἰδίαν περίπτωση. Ἄλλες φορὲς βρίσκουμε τὸ σύζυγο Γάλλο καὶ τὴν σύζυγο Ἰταλίδα. Καταλαβαίνουμε ὅτι μετὰ ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς γενεὲς αὐτὲς οἱ οἰκογένειες, στὶς ὁποῖες συγκεντρώνονταν τόσες ἐθνικότητες, ψυχολογικὰ γίνονταν ντόπιες, γιατί περνοῦσαν ὅλη τὴ ζωὴ τους στὴν Θεσσαλονίκη καὶ δὲν εἶχαν πιὰ καμιά σχέση μὲ τὴν προγονικὴ τους χώρα. Σχημάτιζαν δηλαδὴ τὴν τάξη τῶν «φραγκολεβαντίνων», ἐκεῖνο τὸ εἶδος οἰκογενειῶν μέσα στὶς ὁποῖες μιλοῦσαν τὴν ἑλληνικὴ, γαλλικὴ καὶ ἰταλικὴ, χωρὶς νὰ μποροῦν οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ ἀποφασίσουν ποιά κυρίως ἦταν ἡ μητρικὴ τους γλῶσσα καὶ ἐπίσης σὲ ποιά χώρα ἔχουν τίς πιὸ βαθεῖς ρίζες (βλ. εἰκ. 2).

Αὐτὴ ἡ μικρὴ μελέτη ἑνὸς ἀπλοῦ μητρώου βαπτίσεων μᾶς ἔδειξε τὴν μικρὴ παροικία τῶν καθολικῶν συγκεντρωμένη στὸ παρεκκλήσιο τοῦ γαλλικοῦ προξενείου γιὰ τὴ βάπτισμα τῶν παιδιῶν της. Ἐλπίζουμε νὰ μπορέσουμε σὲ μία ἄλλη ἐργασία νὰ παρουσιάσουμε τὴν παροικία αὐτὴ σὲ ἄλλες ἐκδηλώσεις της καὶ ἔτσι νὰ συμβάλουμε στὴ γνωριμία τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς τουρκοκρατούμενης, πάντοτε ὁμοῦ ἐλληνικῆς Θεσσαλονίκης.

4. ΤΟ ΜΗΤΡΩΟΝ

Archives Paroisse Thessalonique.

Reg. Baptêmes |XX|1702-1727.

Registre des baptêmes de cette eschelle de Salonique commançé ce jourd' huy 20me Auoust 1702 comançé par moy f. Joseph Ollivier — Chapelain de

1726. *Maroillier* Ann. *Marquise* p. 29
 Le 13 de Juin a été baptisé l'enfant *Marquise*
 L'haboche fille du s^r *marcel maroillier* maître d'Hotel de
 m^r Le Blanc Consul de Salonique, et d'Anne
 Catherine Larcher sa Legitime épouse; Le Parrain
 m^r Le Conte D'Orlik general des Cosaques;
 La marraine Madame *Marquise Le Masson*
 femme du s^r Le Blanc Consul de France en cette
 ville. L'enfant étoit né le 11 du même mois
 Philippe D'Orlik
 Le Masson
 Marguerite Le Masson
 Jean de France
 Ruffins

Le 6 de Juillet a été baptisé
 l'enfant de s^r *Mathieu De Choiseul* et de *Mlle Thérèse Choiseul*
 La 6 de Juillet a été baptisée Marie fille de *Mathieu De*
 Choiseul François établi dans cette ville et de *Thérèse Choiseul*
 sa Legitime épouse. Le Parrain a été le s^r *Jean Captrone*
 Mare, et la Marraine *Marie Choiseul*. L'enfant étoit né
 le 1er du Courant. *Quilier* J. B. *Soucié* de la Comp^{te} de *St Louis*
 M^{re} 6 *Le Masson* *Jean-François Mure*

*H σ. 29 του χειρογράφου. *Ομιλεί για το μυστηριώδη κόμη d'Orlik

mars p. 28 Regnault Francois
 1726 le 10 de mars a été Baptisé Francois
 fils de m^{re} Ambroise Regnault fourmier de la
 nation u de D^{lle} marie de chaffard sa
 legitime epouse le parrain m^r Francois Rouffet
 marchand Francois La marraine signa Polonia
 mogli Del illustissimo Stuenffort Contole
 d'inghilterra. L'enfant estoit né le 6. du meme mois
 J B Grette feunte
~~XXXXXXXXXXXX~~ +
 marque de la merene
 J. Dupuy
 ange Desjardis temoin
 Gautier temoin

Ἡ σ. 28 τοῦ χειρογράφου, ὅπου φαίνεται ἡ χρησιμοποίηση ἰταλικῶν λέξεων

la Nation, — et autres après lui — jusqu'à l'an 1727. voyés en la continuation jusqu'à l'an 1739 dans un cayer particulier écrit en italien pour tous ceux qui estoient de la chapelle consulaire catholique d'Hollande, et pour tous les autres dans un autre cayer couvert de carton bleu depuis 1728 jusqu'au 3e Mars 1761.

p. 1 L'an mil sept cens et deux et le 20me Auoust a este baptisé Estienne Risse né de trois jours fis de Jean Risse natif de Messine en Cecille et de Signora Boucore grecque de Salonique. Le parrain Mr Estienne Gautier du Martique marchand dans cette ville et la marrine Mad(emoise)lle Marie de Quenet native de Salonique. En foy de quoy nous avons signé sy dessous avec les partes; f. Joseph Ollivier, observantin, Chapelain de la Nation. E. Gautier. La marine + ne sachant escrire a faist sa marcque. Le père ne — + sachant escrire a faist sa marcque.

p. 2 L'an mil sept cens et deux et le septième du mois de Novembre a esté baptisé Joseph Bellaigue né de deux jours fis de Pierre natis du lieu de Clermont parroisse de St Ginet en Auvergne et de damoiselle Therese Islia grecque de nation. Le parrain Monsieur Joseph de Crometty marchand dan cette ville et la marrine Mademoiselle Marie de Quenet natisse de Salonique. En foy de quoy nous avons signé sy-dessous avec les parties dans le dit registre. F. Joseph Ollivier, obs. Chapelain de la Nation. Bellaigue, père. J. Desermetis. La marrine ne sachand escrire a faist sa marque.

L'an mil sept cens et trois et le quatorzième du mois de Juillet a esté baptisé Honoré Chassaud fils de Jean, de la ville de Marseille maistre boulanger résident dans cette ville et de damoiselle Clere Ollive de la ville de Mar(sei)lle|

p. 3 Le parrain Monsieur Honoré Bronde marchand de la ville de Marseille résident dans cette ville et la marine Mad(moise)lle Thérèse Islia de cette ville. En foy de quoy nous avons signé sy dessous avec les parties. f. Joseph Ollivier, obs, Chapelain de la Nation. Bronde. Marcque + de la diite Islia. Jean Chassaud.

L'an mil sept (cent) et quatre, le onzième du mois de Novembre a esté baptisé Antoine Martin Arnaud fils de Vincens Arnaud de la ville d aix a présent vice consul à Escopoly et de demoiselle Marie Daudias de la ville de Marseille. Le parrain Monsieur Antoine Arnaud consul de Salonique de la ville d aix et la marrine Mademoiselle Marie Magdalene de Quenet de cette ville de Salonique.

p. 4 En foy de quoy nous avons signes/sy dessus avec les parties. Mr. Olivier prestre, aumonier de Mr le consul et chapelain de la Nation. Arnaud Consul. Arnaud père. Marque de Mad(emoise)lle Marie + Quenet.

L'an mil sept cent cinq, le vingt-sixième du mois de Juillet a esté baptisé Jean François Bellaigue, fils de Pierre natif du lieu de Clermont parroisse de Saint Ginet en Auvergne et de damoiselle Thérèse Illia gracque de nation. Le parrain Mr Jean François Boyer chancelier de la Nation françoise, de cette ville de Salonique, natif de Marseille, et la marrine Mademoiselle Marie de

Quenet natifve de Salonique. En foy de quoy nous nous avons signés sy dessous avec les parties. Olivier, prestre, chapelain de la Nation. Bellaigue, père. J-F Boyer, parrain. Marque de Mad(emoise)lle Marie + Quenet.

L'an mil sept cent six et le vingt-quatre du mois de Janvier a esté baptisée Marie-Thérèse Chassaude fille de Jean de la ville de Marseille maistre boulangier résident dans cette ville, et de damoiselle Clere Ollive de la ville de Marseille. Le parrain Mr Charles Fabre marchand natif de la ville de Marseille, résidant dans cette ville, et la marrine Mademoiselle de Quenet de cette ville de Salonique. En foy de quoy nous avons signés sy dessus avec les parties, Olivier, prestre et chapelain de la Nation. Chassaud, père. C. Fabre parrain. Marque de Mad(emoiselle) Marie + Quenet.

L'an mil sept cent et six, le traisième du mois de Juin a esté baptisée Marie-Thérèse fille de Hieronimo Moro de la ville de Venise maistre chirurgien résident dans cette ville, et damoiselle Selonne, gracque de cette ville de Salonique. Le parrain Mr Panaioti Paicque, groec résidant dans cette ville et la marrine mad(emoise)lle Illia de cette ville de Salonique, en foy de quoy nous avons signés si-dessus avec les parties. Olivier prestre et chapelain de la Nation.

Le 30e de Mars 1707 j'ay baptizé dans cette chapelle consulaire de Salonique Tèrese Charlotte Bellaygue fille de Mr Pierre Bellaigue de Clermont en Auvergne et de demoiselle Illia natif de Salonique, chirurgien de sa profession. Le parrain a été Mr D'Amiras marchand de Marseille étably à Salonique et la marreine M(ademois)elle Marie de Quenet de Salonique. L'enfant est né la veille. Braconnier, Miss(ionnai)re de la Compagnie de Jésus Jean Damiras. Marque de Mad. + Marie Quenet. Bellaigue.

Le 21e Novembre 1707 j'ay batizé dans cette chapelle consulaire Anne Macri fille d'André Macri orfèvre de Corfou étably en cette ville sous la protection de France et de la nommée Beguina de Salonique. Le parrein a été le S(ieu)er Petraki della Tola originaire de Smirne | marchand de notre Rite et M(ademois)elle Tèrese Elia épouse de Mr Bellaigue. L'enfant étoit né huit jours auparavant. Braconnier, Miss(ionnai)re de la C. de Jésus. Pietro Delatola.

Le 8e de l'an 1708 j'ay batizé la fille de Lorenzo Cavalieri, maître armurier et Marine de Castel Rosse, établis à Salonique. Le parrein a été Mr Charles Fabre et la marreine Me Chassaut. La fille a été nommée Madelaine. Braconnier, Miss(ionnai)re de la Comp(agn)ie de Jésus. C. Fabre.

Le 16e Février 1708 j'ay batizé le fils de M(onsie)ur Jean Chassaud boulangier étably en cette ville et de demoiselle Claire Olive sa légitime épouse. L'enfant a été nommé Jean et étoit né le 14e. Le parrain a été Mr Jean Damiras, marchand, et la marreine M(ademois)elle Bellaigue la mère. Braconnier, Miss(ionnai)re de la Comp(agn)ie de Jésus. Jean Chassaud. Jean Damiras.

p. 8 *Le 13e Juin 1709 j'ay batizé dans cette chapelle consulaire Angélique Macri, fille d'André Macri, orfèvre, et de la nommée Beguine, de Salonique. Le parrein a été le S(ieu)r Alexandri, la marreine M(ademois)elle Bellaigue la mère. L'enfant étoit né le 1er de ce mois. Braconnier. Alessandro Jegnato(?).*

Le 24 Sept(embre) 1709 j'ay baptisé dans cette chapelle consulaire Charles Chassaud fils de M(aitr)e Jean Chassaud boulanger établi en cette ville et de demoiselle Claire Olive sa légitime épouse. L'enfant naquit le 24 du même mois à une heure après midy. Le parrain a été Mr Charles Fabre marchand et la marraine Anne Chassaud. Fait à Salonique le jour et an que dessus. Matth(ieu) Xav(ier) Piperi, Missi(onnai)re de la Comp(agni)e de Jésus. C. Fabre. Jean Chassaud.

p. 9 *L'an mille sept cent dix et le huitième de Décembre, j'ay baptisé dans la chapelle consulaire la fille d'André Macri, orfeuvre originaire de l'isle de Corfou, établi en cette ville, et de Beguina de Salonique sa légitime épouse. L'enfant naquit le vingt cinquième de Novembre et a été nommée Héléne. Le parain a été Mr Antoine Girardin drogman de la Nation françoise, natif de l'isle de Syra dans l'Archipel et la marraine Catherine ditte Smaragde épouse de Maitre Jean Gelouri. Fait à Salonique le jour et an que dessus. Math.Xav. Piperi, Miss(ionnai)re de la Comp(agni)e de J(ésus). Ant. Girardin.*

L'an mille sept cent onze et le trente (et) un de Janvier, j'ay baptisé dans la chapelle consul(ai)re la fille de Maitre Jacques Frideric Brun originaire d'Alsace, boulanger établi en cette ville et de Madelaine Rey de Salonique sa légitime épouse. Elle naquit le trentième du même mois et a été nommée Catherine. Le parrain a été Monsieur Pierre Bellaigue chirurgien de la Nation françoise, natif de Clermont en Auvergne, et la marraine Catherine ditte Smaragde épouse de Maitre Jean Gelouri. Fait à Salonique le jour et an que dessus. Math- Xav. Piperi Miss(ionnai)re de la Comp(agni)e de J(ésus). Bellaigue. Jacob Braun.

p. 10 *L'an mille sept cent onze et le trente (et) un de Janvier j'ay baptisé dans la chapelle consulaire la fille de Maitre Jacques Frederic Brun natif d'Alsace, boulanger établi en cette ville et de Madelaine Rey de Salonique sa légitime épouse. Elle a été nommée Mariane et naquit le trentième du même mois. Le parrain a été Monsieur François Rousset marchand établi à Salonique natif d'Aix en Provence et la marraine Mariane Chassaud née à Marseille fille de M(aitr)e Jean Chassaud. Fait à Salonique le jour et an que dessus. Math-Xav. Piperi, Miss(ionnai)re de la Comp(agni)e de J(ésus). François Rousset. Jacob Braun.*

p. 11 *L'an mille sept cent onze et le douzième d'Avril, j'ay baptisé dans la chapelle consulaire la fille de Mr Pierre Bellaigue chirurgien de la Nation françoise natif de Clermont en Auvergne et de Mad(emois)elle Thérèse Ilia de Salonique sa légitime épouse. Elle a été nommée Catherine Christine et naquit le*

neuf du même mois. Le parrain a été Maître Jean Gelouri natif de Naples, établi à Salonique et la marraine M(ademoise)lle Thérèse Charlotte Bellaigue soeur de la baptisée et fille de Mr Pierre Bellaigue. Fait à Salonique le jour et an que dessus. Math-Xav. Piperi, Missionnaire de la Comp(agni)e de Jesus. Marque + de M(aitr)e Jean Gelouri. Bellaigue.

L'an mille sept cent douze et le septième de Fevrier, j'ay baptisé dans la chapelle consulaire le fils de Maître Jacques Frederic Bruun, natif d'Alsace, boulanger établi en cette ville et de Madelaine Reis de Salonique sa légitime épouse. Il a été nommé André et naquit le second de Février entre quatre et cinq heures du soir. Le parrain a été Monsieur André Vicard marchand françois natif de la Seine en Provence et la marraine Mad(emoise)lle Thérèse Charlotte Bellaigue fille de Mr Pierre Bellaigue. | Fait à Salonique le jour et an que dessus. p. 12
Math-Xav. Piperi Miss(ionnai)re de la Comp(agni)e de Jesus. André Vicard. Jacob Fridrig Braun.

L'an mil sept cent douze et le premier de Septembre j'ay baptisé dans notre chapelle consulaire le fils d'André Macry orfèvre originaire de l'isle de Corfou établi en cette ville de Salonique et de Beguina d'Angely de la même ville, sa légitime épouse. L'enfant a été nommé Pierre et naquit le 7e Août de cette année. Le parrain a été Mr Pierre Gautier, de Frontignan en Languedoc, marchand françois, et la marraine Madelaine de Pierre Reiz de Salonique. Fait à Salonique le jour et an que dessus. En foy de quoy je me suis signé. Math-Xav. Piperi, Miss(ionnai)re de la Comp(agni)e de J(ésus). P. Gautier. Marque + du Sie(u)r André Macry.

L'an mil sept cens quatorze et le onzième jour de Fevrier j'ay baptisé dans la chapelle consulaire la fille de Maître Jacques Bruun, maître boulanger de l'Echele et de Madelaine Rey de Salonique sa légitime épouse, née la nuit précédente. Le parrain a été Mr Jean Damiras marchand député de l'Echele, la marreine Emeraude épouse de Mr Jean Gelour maître hôtelier de Salonique. Fait à Salonique l'an et jour que dessus. Braconnier de la C(ompagnie) de Jésus. Jean Damiras. Jacob Braun. Marque + de la marreine. p. 13

L'an mil sept cens quatorze et le 29e d'Octobre j'ay baptisé la fille d'André Macri, orfèvre de l'isle de Corfou, établi à Salonique et de Bég(g)uin(e) d'Angeli sa légitime épouse. La fille a été nommée Catherine. Elle étoit née la veille. Le parrein a été Mr François Rousset marchand françois et la marreine a été Catherine Bellaigue fille de Monsieur Pierre Bellaigue. Fait à Salonique l'an et jour que dessus. Pascal, de la Comp(agnie) de Jésus. François Rousset. Marque + de la marreine. Marque du Sieur André Macry. p. 14

L'an mil sept cent quinze et le 14e Juin j'ay baptisé le fils de Mr Jacques Brunn boulanger de la Nation et de Madelaine Reis sa légitime épouse. L'enfant étoit né la veille. Le parrain a été le S(ieu)r Jean Gelouri. La marraine

Catherine Bellaigue. L'enfant a été nommé Jean. A Salonique l'an et jour que dessus. Pascal de la Comp(agni)e de Jesus. Jacob Braun. Marque du Sieur Jean+ Gelouri.

p. 15 *L'an mille sept (cent) quinze et le 2 Juillet j'ay baptisé le fils de Mr Pierre Sossin et de Catherine fille de Marie Teinque. L'enfant estoit né le même jour. Le parrein a été le Sieur Jean-Joseph Espanet. La marraine Marie Teinque. L'enfant a été nommé Jean-Michel. A Salonique, l'an et le jour cy-dessus. Pascal de la Comp(a)gn(i)e de Jesus. Espanet. La marque+ de la marraine.*

p. 16 *L'an mil sept cent seize et le 6e de Juin j'ay baptisé dans notre chapelle consulaire la fille d'André Macri, orfeuvre de l'isle de Corfou établi à Salonique, et de Beguina d'Angeli sa légitime épouse. La fille a été nommée Marie Madeleine. Elle est née ce matin vers le lever du soleil. Le parrain a été Mr Michel Calvas marchand françois et député de la Nation et la mareine a été Catherine Bellaigue fille de Mr Pierre Bellaigue. Fait à Salonique l'an et jour que dessus. En foy de quoy je me suis signé. Math.Xav. Piperi de la Comp(agni)e de Jésus. Michel Calvas. Marque+ de la mareine. Marque du S(ieu)r+André Macri. Decembre*

L'an 1716 le 17 Decembre j'ay baptisé le fils de Mr François Rousset marchand françois et de S(i)g(no)ra Domenica Stassina (?). L'enfant a été nommé Jean. Le parrain a été Mr Jean de Maison neuve marchand françois. En foy de quoy je me suis signé. Fran. Tarillon, S. J. Maisonneuve.

p. 17 1717.

Juillet. Le 15 fut baptisée Marguerite fille de Jacques Brun et Magdeleine Reys sa légitime épouse. Le parrain Mr Jean Georgio Apetale et Mlle Claire Olive femme de s(ieu)r Jean Chassaud la maraine. F. Tarillon, S. J. Giov. George Aptalle. La maraine ne sçait pas écrire+. 1718.

Mars 14. Antoine Polycarpe fils d'André Macri et de Beguina Angelachi sa femme légitime a été baptisé par moy. Le parrain Mons(ieu)r Jean Guerin marchand françois, la marraine Mad(emoise)lle Meneghina Arasina Rousset. F. Tarillon, S. J. J. Guerin. La maraine a mis une croix + ne sachant écrire.

Avril. Le 26 Avril j'ay baptisé François fils de Jean Chassaud et de Claire Olive mari et femme légitimes. Le parrain Mr François Rousset marchand françois, la maraine Mlle Catherine Sicard épouse de Mr Ver medecin. F. Tarillon, S. J. François Rousset. Catherine Sicar. Jean Chassaud.

p. 18 1718.

Le 15 Aout j'ay baptisé Anne fille de Mr et Mad(emoise)lle Ver légitimes époux. Le parrain Monsieur François Rousset marchand françois de cette ville, la maraine Mademoiselle Anne Kemle fille de Monsieur le Consul d'Angeterre. F. Tarillon, S. J. François Rousset.+ Signe de la maraine ne scachant écrire.

Le 24e Septembre 1718 a été baptisée Magdeleine fille de M(ai)tre Jean Bel m(ai)tre tailleur et de Catherine Stadena sa femme legitime. Le parrain Jean Vouillor, la maraine Marine d'Argeli, femme de M(ai)tre Laurent armurier. F. Tarillon, S. J. J. Vouillor (?) + marque de la maraine qui ne scait pas écrire.

Le 18 Octobre a été baptisée Marie Fr(ançoi)se fille de Mr et Mlle Rousset légitimes époux. Le parain Mr Antoine Rousset, la maraine Mad(emoisell)e Marie Kemlé épouse de Mr le Consul d'Angleterre. F. Tarillon, S. J. A. Rousset. + pour la marraine ne sachant écrire.

1718.

p. 19

Octobre, le 3 j'ay baptisé Thérèse fille de Jean Baptiste Giraut et de Marie Gozadine, Le parrain Joseph Garrat, la maraine Magdeleine Reize. F. Tarillon, S. J. J. Garrat. + marque pour la marraine.

1719.

Mars. Le 19 j'ay baptisé Melek Angela fille de Petros Seferinoglou Armenien de Constantinople et de Sultane de Yani de Guimurgine, son épouse. Le parrain Dimitri de Dimitri Guevguelli. La marraine Smaragda Gelouri. L'enfant étoit né le 10 de Février. Math. Piperi de la Comp(agni)e de Jésus. + marque du parrain. + marque de la marraine.

Avril. 17. J'ay baptisé Jean Baptiste Brun, fils de M. Jacques Brun, boulangier et de Madeleine Pecstezi (?) légitimes époux. Le parrain M. J-B Bremon, la maraine Mlle Catherine Bellaigue. F. Tarillon, S. J. J-B Bremond. + marque de la maraine ne sachant écrire.

1719.

p. 20

Juin. Le 2 a été baptisée Rose fille légitime de M. Ambroise Renault, boulangier de la Nation et de D(emoisell)e Mariane Chassaud. Le parain Honoré Laugier au nom et place de Mr François Rousset, marchand françois, la maraine D(emoisell)e Agora d'Alexis, grecque. F. Tarillon, S. J. Pour Mr Rousset, Honnoré Laugier. + marque de la maraine ne sachant écrire.

1720.

Janvier. Le 17 a été baptisée Isabelle fille de Mr Rousset et de Mlle son épouse légitime. Le parrain Mr Pierre Guérin au nom de Mr Antoine Guérin son père. La maraine Mlle Rose Catherine Ver, femme de Mr Girardin, au nom de Mlle Elisabeth Rousset. Tarillon, S. J. Guerin. + Marque de la maraine ne sachant écrire.

Mars. Le 18 Mars j'ay baptisé le fils du S(ieu)r Jean Marc et de D(emoisell)e Catherine Bouchour, sa légitime épouse. L'enfant a été nommé Louis. Mr Louis Gautier marchand françois le parrain et Mad(emoisell)e Rose Vert épouse de Mr Antoine Girardin a été la maraine. L'enfant est né à minuit du 16

p. 21

au 17 de ce mois. Fait à Salonique le jour et an que dessus. Math. Piperi, de la Comp(agni)e de Jesus. Louis Gautier. + marque de la maraine.
1720.

Avril. Le 16 j'ay baptisé Magdeleine fille légitime de M(ai)tre Angelo Giaro et d'Antonia Grevia, sa femme. Le parrain M. Bernard Beisse, la maraine Sig(no)ra Magdalena Reys femme de M. Jacques le boulanger. F. Tarillon, S. J. ++ marques du parain et de la maraine ne scachant écrire.
1721.

Avril. Le 6 j'ay baptisé Anne fille légitime de Mr Rousset et de la S(igno)ra Domenica sa femme. Le parrain M. J-B Gilli au nom de M. Balthazar (Mill) Mille de Marseille (Mill). La marraine Mlle Rose Ver Girardin. F. Tarillon, S. J. J-Bapte Gilly. + marque de la marraine.

p. 22 1721.

Avril. Hyacinthe fils posthume de M(ai)tre Jean Belle et de Catherine Stedena sa femme légitime, a été baptisé. Le parrain Mr Hyacinthe Serieux(?). Sig(no)ra Anna Mariana, la marraine. F. Tarillon, S. J. Jacinthe Serieux(?). + Signe de la marraine ne scachant écrire.

May. Le 17 a été baptisé Paul fils de M(ai)tre Ambroise Regnault fournier de la Nation et de d(emoise)lle Mariane Chassaud sa légitime femme. Le parain Mr Paul Fabre marchand françois, la maraine Sig(no)ra Anna Mariana. F. Tarillon, S. J. P. Fabre. + marque de la maraine.

Decembre. Le 15 j'ay baptisé Joseph né le 6 du même mois de S(ignor)a Boukour Diamanti femme légitime de S(ieu)r Jean Marc. Le parain Jean Michel Soussin son frère. La maraine Thérèse Tinque sa tante. F. Tarillon, S. J. Jean Michel Soussin. + marque de la maraine ne scachant écrire.

p. 23 L'an 1722.

Janvier. Le 24 a été baptisée Gabrielle fille de Maitre Jacques Brun boulanger de la Nation et de d(emoise)lle Magdeleine Reys sa légitime épouse. Le parrain Monsieur Louis le Grand, chancelier de France. La maraine d(emoise)lle Catherine Bellaigue. F. Tarillon, S. J. Louis Legrand. + marque de la maraine.

Octobre. Le 18 a été baptisée Anne Rose Fille de Mr François Fray marchand anglois de Londre et de S(ignor)a Maria de Pachou de l'isle de Syra. Le parain Mr Rousset marchand françois de cette ville, la maraine d(emoise)lle Rose Girardin. F. Tarillon, S. J. François Rousset. + Marque de la marine n'osant écrire.

p. 24 1723.

Avril. Le 12 Avril de la présente année j'ay baptisé Paul fils de Mr Matthi(eu) Bresse et de Sig(no)ra Joanna sa légitime épouse. Le parrain Monsieur Paul Fabre député de la Nation. La marraine Sig(no)ra Mariana soeur de la

mère. F. Tarillon, S. J. + marque de la marraine ne sachant écrire. P. Fabre. Bresse, déclarant Mathieu mon frère absant.

May. Le 15 de May 1723 a été baptizée Angelique fille de M(ai)tre Angelo Giera estiveur et de S(ignor)a Antonia Grevia, sa femme légitime. Le parrain Mr Ange Bézud marchand françois. Tarillon, S. J. Ange Bézud. + marque du père ne sachant écrire.

1723.

p. 25

Octobre. Le 24 Octobre j'ay baptisé Charles fils légitime de M(ai)tre Ambroise Regnault boulanger de la Nation et de d(emoise)lle Mariane Chas-saud sa femme tous deux de la ville de Marseille. Le parrain Mr Paul Fabre député de la Nation, la marraine Signora Maria Stevensson fille de Mr Stevensson marchand anglois de cette ville de Salonique. F. Tarillon, S. J. P. Fabre. + Marque de la marraine ne sachant écrire.

Déc(embre). Le 20 Décembre a été baptizée Marie fille de M(ai)tre Jacques Brun boulanger et de Magdeleine Reys sa légitime épouse. Le parrain M(ai)tre François Oreille maitre traiteur, la maraine d(emoise)lle Mariane Olive, femme de M(ai)tre Ambroise Regnault aussi boulanger. F. Tarillon. François Aureille. + marque de la marine.

Janvier 1725. Le setième de Janvier a été batisé Joseph François fils du S(ieu)r Marcel Maroillier Maitre d'hôtel de Mr Le Blanc consul de Salonique et d'Anna Catherine L'archer sa légitime épouse. Le parain Monsieur François de Boismont ancien Consul du dit Salonique, la maraine Madame Marguerite Le Masson femme de Mr Le Blanc consul actuel de Salonique pour la Nation françoise. L'enfant étoit né le 6 de Jan(vier). J-B Gresset, S. J. Marguerite Le Masson la maraine. De Boismont le parain. Témoins, Garoutte. H. Chapelie(r). Audevyn(?).

p. 26

Juin 1725. Le douzième de Juin a été batisée Claire fille de M(ai)tre Angelo Giera estiveur et de Sig(nora) Antonia Graevia sa femme légitime. Le parain Mr Jean Bap(tis)te Beaumont capitaine françois. La maraine Marie Anne Chassaud. L'enfant étoit née le onzième. J-B Gresset, S. J. J-B Beaumont; Témoins, Jean André Janfore(?). Nicolas. + marque de la maraine ne sachant écrire. marque du p. de l'enfant.

Novembre 1725. Le 4 de Nov. a été batisé Michael Jasques fils de Piere Arménien et de Sultana c'est-à-dire Reine sa femme légitime. Le parain Jasque Michel, aussy Arménien. La maraine Madelaine Perouglou. L' enfant étoit né le jour de la Ste Croix. J-B Gresset, Soc(ietas) Jes(u). Témoins, Asfadour. Michel Soussin. Michel, parain. Madelaine, maraine. L'un et l'autre ne sca-cant écrire un autre a écrit pour eux.

p. 27

Le 6 de Novembre a étée batisée Rose Marie fille de Leonard Voutsinou et de Marie Pery sa femme légitime. Le parain Mr Thomas Antoine Ruffin

- drogman de la Nation française. La maraine Mlle Rose Catherine Vair. L'enfant étoit né le 2 de ce mois. J-B Gresset, Soc. Jes. Témoins.+marque de Mr Girardin.+marque d la maraine. Ruffin.*
- p. 28 Mars 1726. *Le 10 de Mars a été baptisé François fils de M(ai)tre Ambroise Regnault fournier de la Nation et de d(emoise)lle Mariane Chassaud sa légitime épouse. Le parain Mr François Rousset marchand français. La maraine Sig(no)ra Apolonia moglie del illustrissimo Stevensson Console d'Inghilterra. L'enfant étoit né le 6 du même mois. J-B Gresset, Jésuite. François Rousset.+marque de la marine. F. D'Apaget(?). Ange Bézud témoin. L. Gautier, témoin.*
- p. 29 1726.
Le 13 de Juin a été baptisée Anne Marguerite Elisabeth fille du S(ieu)r Marcel Maroillier Maître d'hôtel de Mr Le Blanc consul de Salonique et d'Anne Caiherine Larcher sa légitime épouse. Le parain Mr Le Conte D'Orlik général des cosaques. La maraine Madame Marguerite Le Masson femme du susdit Mr Le Blanc consul de France en cette Echelle. L'enfant étoit né le 11 du même mois. J-B Gresset, Jésuite. Philippus d'Orlik. DESD,(?). Marguerite Le Masson. Blanc de Favedic, Consul. Ruffin.
- Le 6 de Juillet a été batisée Marie fille de Matthieu De Theze, Francois établi dans cette ville et de Thérèse Theinque sa légitime épouse. Le parrain a été le S(ieu)r Jean-Antoine Marc et la maraine Marie Theinque. L'enfant étoit né le 4e du courant. J-B Souciet de la Comp(agni)e de Jesus. L. (?) Gautier. Jean Ant(oi)ne Marc.+ Marque de la maraine. Ange Bezud.*
- p. 30 1726.
Le 28 Octobre a étée batisée Agnés, fille de Marc Louvari de l'isle de Sira, menuisier établi en cette ville et d'Hélène sa légitime épouse. Le parain a été le S(ieu)r Marcel Maroillier Maître d'hôtel de Mr Le Blanc consul de France en cette échelle et la maraine Agnés Louvari. L'enfant étoit né le 27. J-B Gresset, Jes(uite). Le parrain, Maroillier.+marque de la maraine ne sachant pas escrire. J'affirme (?). Témoins, Jean Marc. J. Ricoud. Joseph Vouvet (?) témoin.
- 25 Nov(embre) 1726.
Le 25 Novembre a été batisé Joseph Marcel fils de M(ait)re Angelo Giera estiveur et de Signora Antonia Grevia sa femme légitime. Le parain, le S(ieu)r Jos(eph) Ricaud m(ait)re tailleur français. La maraine d(emois)elle Anne Caterine Larcher. L'enfant étoit né le 22. J-B Gresset, Jésuite. Le parrain J. Ricoud. La maraine, Anne Caterine Larscher. Jean Marc témoin. Micher Sous-sin témoin.
- p. 31 1727.
Le 3 May a été batisé Ange fils du S(ieu)r Jean Marc et de d(emois)elle

Catherine Bouchour sa légitime épouse. Le parrain a été Mr Ange Bésud marchand françois. La maraine M(ademois)elle Elisabeth Rousset. L'enfant étoit né le 2. J-B Gresset, J(ésuite). J-Ange Bézud. + Marque de la maraine. Jean Marc.

Le 2 Juilliet a été batisée Dominique Elisabethe fille de M(aître) Jacques Brun boulanger et de Magdelaine Reys sa légitime épouse. Le parrain Monsieur Etienne Mathieu Fougasse capitaine du vaisseau La Ste Barbe. La maraine d(emois)elle Elisabethe Rousset. L'enfant étoit né le 30 Juin. J-B Gresset, Jes(uite). Fougasse. + Marque de la maraine. + Jacob Braun. 1727.

p. 32

Le 31 Décembre a été batisé Joseph Mathieu fils de Mathieu de Thése et de Thérèse Tinqué, sa femme légitime. Le parain a été Monsieur Pierre Bayle de Lozon. La maraine M(ademois)elle Elisabeth Rousset. L'enfant étoit né le 29. J-B Gresset, Jésuite. Bayle de Lozon. + Babetaci (?) Rousset maraine. Bayle. Math. de Theze. Rafinesque.

YVES-JEAN DUMON

RÉSUMÉ

Yves - Jean Dumon, Le registre des baptêmes de l'église catholique de Salonique (1702-1727).

La publication du registre des baptêmes de l'église catholique de Salonique pour la période 1702-1727 présente un intérêt certain pour le chercheur désireux de se renseigner sur l'histoire de Salonique.

En effet, l'histoire de la paroisse catholique de Salonique se rattache de très près à l'histoire de la colonie européenne de cette époque. Avec la création de nouveaux comptoirs dans la Turquie d'alors, les marchands de diverses nationalités sentent le besoin d'être protégés par des consulats qui se créent peu à peu. Pour les Français un consulat s'ouvre à Salonique sur la fin du XVIIIe siècle. Leurs intérêts matériels seront ainsi protégés. Mais leurs intérêts spirituels ne sont pas non plus oubliés et dans ce but, en 1706, Louis XIV nomme officiellement les Jésuites comme chapelains de ce consulat où ils succèdent ainsi à un Père «observantin» jusqu' alors «chapelain de la Nation». Leur activité va s'étendre à tous les «Francs» et nous apprenons par notre registre un certain nombre des activités de ces européens présents à Salonique: consuls, drogmans, marchands, armuriers, boulangers, chanceliers de consulat, hôteliers, médecins et chirurgiens, marins, tailleurs, menuisiers, bijoutiers, et même «général des cosaques» (peut-être aventurier?). C'est toute une vie qui se déroule à nos yeux.

Cette source servira donc à mieux connaître l'élément européen présent à cette époque en cette «Echelle du Levant» et contribuera aux recherches faites sur l'histoire de Salonique.